

21. JANUAR 1921 - 21. JANUAR 1961

Štirideset let junaških bojev za mir, svobodo in socializem

KPI je bila vedno najdoslednejša zaščitnica pravic Slovencev v Italiji

Komunistična partija Italije slavi leto 40. obletnico svojega obstoja. Nastala je v težkih in napetih dneh prve po-vojnne dobe, ko se je po vsem svetu zaradi krvavega svetovnega spopada in rezultatov prve zmagovite socialistične revolucije v Rusiji začutila potreba po novih oblikah organizacije in borbe delavskega razreda in delovnih ljudi proti imperialističnemu gospodstvu v svetu in monopolističnemu izkoriščanju in zatiranju notranjosti sleherne dežele. Nastala je v času, ko se je na obzorju kapitalistične družbe pojavljala najbolj ekstremna »čista« oblika buržoazne diktature, t.j. fašizem, in ko je bila za časa svetovne vojne in prve povojne dobe dokazana ne- sposobnost socialdemokratskih strank razumeti novo nastali položaj in voditi delavski razred in ljudske množice v boj za temeljite družbene spremembe. Nastala je v času velikih in revolucionarnih bojev italijanskega delovnega ljudstva na političnem, gospodarskem in družbenem področju in v trenutku, ko se je pokazalo, da ne more socialistična stranka Italije zaradi svoji notranjih razprtij, zaradi svoje reformistične in kapitulantske politike, zaradi svojih bojzljivosti in svojega »kompleksa« o paktiranju, izkoristiti po vojni nastali položaj in mobilizirati množice za prevzem oblasti ali vsaj za doseg pozitivnih rezultatov v smeri družbenega in političnega napredka.

Komunistična partija ni 21. januarja 1921 nastala kot rezultat kakršne koli reakcijske volje skupine levičarskih delegatov na socialističnem kongresu, ampak pa je izšla kot nujnost iz osrčja najnaprednejšega in najbolj zavednega dela italijanskega delavskega in socialističnega gibanja. Dejstvo, da so levičarski delegati zapustili socialistični kongres, se nje nastali v drugi dvorani in tam ob petju internacionale proglasili nastanek italijanske sekcije Komunistične internacionale, ki je sprejemala v celoti načela in teorije marksizma-leninizma, je torej izhajalo iz zgodovinske nujnosti, iz konkretnih potreb in pogojev italijanske nevarnosti, povezane z novo nastalo mednarodno stvarnostjo, ki ji je bila značilna lastnost že dokazana možnost prehoda iz kapitalističnega v socialistični režim, kar je privedlo do izraza v veliki oktobrski proletarski revoluciji.

Pri tem zgodovinsko nujnem dejanju predstražnega dela delavskega in socialističnega gibanja v Italiji so sodelovali tudi naši ljudje. Velika večina slovenskih, hrvaških in italijanskih socialistov italijanske krajine se je takoj izjavila za komunistično partijo Italije, je odobrila delo delegatov v Livornu in se lotila organiziranja odsekov in celic v Trstu, Gorici, na Reki, v Puli, po slovenskih in hrvaških vaseh vse Istre in Primorja.

S ponosom lahko ugotavljamo, da so slovenski socialisti pri nas razumeli važnost trenutka in važnost pravilne iz-vojnne za nadaljnji razvoj delavskega in hrvaškega gibanja v naših krajih. Postali so člani Komunistične partije in v vseh vrstah dosledni, neomajni, zvesti

borci komunističnega gibanja na pravilnih marksistično-leninističnih osnovah. Razumeli so, da je treba boj slovenskega ljudstva za politične, gospodarske, družbene in narodne pravice vskladiti z vse- splošnim bojem italijanskega delavskega gibanja za spremembo razmer v Italiji in

Antonio Gramsci
ustanovitelj KPI

proti naraščajoči nevarnosti fašizma. Pri tem so igrali zelo važno vlogo nekateri voditelji slovenske narodnosti, ki jih poznamo iz spominov starejših ljudi in katerih imena so vklesana v zgodovino našega gibanja. Predvsem je odločujočo vlogo za pravilno usmeritev slovenskih množic v Trstu in na Primorskem igral socialist, nato komunistični voditelj tovariš Ivan Regent. Z njim je sodelovalo nešteto drugih ljudi, med katere moramo prišteti tovariša Srebrnič, Pertota, Rovana, Gojaka in desetine drugih Slovencev, ki so razumeli, da je edina pot slovenskega delovnega ljudstva, pot borbe v komunističnih vrstah, pot borbe v italijanskim delovnim ljudstvom, pot borbe v veliki mednarodni družini komunistov in marksistov-leninistov.

Iz tistih slavnih zgodovinskih, težkih dni so izšle, torej, tudi osnovne organizacije komunistov na naših tleh. Zgodovina razvoja in borbe teh komunističnih organizacij pri nas in po vsej Italiji je tako znana, da bi jo bilo odveč orisati. Šla je preko naraščajočih težav, preko fašističnega nasilja, preko krvavih obračunavanj z našimi najzvestejšimi ljudmi, preko težkega, ilegalnega dela, preko posebnega sodišča, konfinacije in internacije, preko preganjanja in mučenja, preko streljanja in tajnega ubijanja, preko žrtvovanja Tomažiča in tisočev drugih junakov.

Šla je preko počasnega, a stalnega naraščanja komunističnih in naprednih sil, šla je preko herojske, nadvse lepe in svetle epopeje oboroženega spopada s fašizmom in nacizmom, hodi danes preko drugih težav, preko odločne, vztrajne, a

množične in vsesplošne borbe za mir, demokracijo in socializem.

Danes, po 40 letih obstoja KPI so rezultati na dlani. KPI predstavlja silo, ki je ne more nihče prezreti, ker zajema najštevilnejše in najborbenейše jedro delavskega razreda, delovnih ljudi, ljudskih množic v Italiji. V teh 40 letih je znala KPI v najtežavnejših časih izdelati svojo lastno pot, svoj lasten program, svoj lasten pogled o načinu prehoda v socializem v Italiji. Znala se je vse- sati v nacionalno specifičnost Italije in istočasno ni pozabila, da je njena borba prav tako odvisna od mednarodnih pogojev, od aktivne mednarodne socialistične solidarnosti.

Na podlagi Gramscijevega nauka je iz KPI nastala nova, nacionalna, moderna partija, globoko vkoreninjena v nacionalno stvarnost, zvesta uresničevalka ustvarjalnega marksizma-leninizma. Danes, torej, po 40 letih je KPI stranka, ki predstavlja odločujoči činitelj v italijanski družbi in vnaša v italijansko ljudstvo zavest, da je Italija zrela za napredno demokracijo, za socializem.

Slovenski ljudje so v zgodovini KPI igrali svojo vlogo. Ze ob njenem nastanku je slovensko ljudstvo, ki je živelo pod Italijo predstavljalo silo, ki je bila zaradi svojih specifičnih gospodarskih in družbenih vprašanj, prav posebno pa zaradi svoje specifične narodne problematike naraven zaveznik italijanskega proletariata proti fašizmu, proti monopolom, proti reakciji. Ze v začetku se je slo-

ke in k njeni utrditvi v naših krajih. KPI pa ni nikoli, že zaradi svojih marksistično-leninističnih načel prezrla vprašanj, ki izhajajo iz obstoja narodnih manjšin v okviru države. Tako je znala voditi borbo ne samo za rešitev vprašanj demokracije in gospodarskih ter družbenih sprememb, temveč tudi za rešitev vprašanja enakosti narodnih manjšin. Zato so Slovenci gledali v KPI svojo edino najdoslednejšo zaščitnico, edino stranko, ki lahko temeljito reši njihova stoletna vprašanja narodnega obstoja v tem delu narodnega ozemlja. To dejstvo je še prav posebno prišlo do izraza v narodno osvobodilni borbi, ko je bilo ustvarjeno bratsko borbno sodelovanje med silami KPI in KPJ za mobilizacijo množic v borbi proti fašizmu in nacizmu, za mir in demokracijo, za demokratično rešitev vseh vozlov narodnostne politike pri nas.

Dogodki po drugi svetovni vojni so privedli do tega, da je del slovenske nacije ostal pod Italijo. Zato je tudi v tem času KPI znala postaviti vprašanja narodne manjšine, ki naj ima ne samo na podlagi svoje lastne borbe, pač pa predvsem na podlagi vsesplošne demokratične borbe italijanskega ljudstva, svoje mesto in svoje pravice v italijanski družbi.

Zaradi tega mislimo, da ima slovenska narodna skupnost v Italiji svojo vlogo. Ima svojo vlogo spričo splošnega državnega položaja in svojo vlogo spričo razvoja in utrditve socialističnih sil. Predvsem ima svojo vlogo spričo utrjevanja in še večjega vzpona komunističnih sil, kar je v dolgi in nenehni tradiciji Slovencev na tej zemlji.

KPI se zaveda, da ima slovenska narodna manjšina zaradi svoje preteklosti in zaradi svoje sedanje usmeritve značaj naprednega činitelja v razvoju italijanske družbe v teh krajih v smeri napredka, demokracije in socializma. Kot so bili Slovenci skupno z italijanskim delovnim ljudstvom činitelj v zlomu fašizma, tako so — in morajo biti — danes činitelj v ustvarjanju nove, napredne, socialistične družbe v Italijanski republiki. Njihovi problemi se morajo vključiti v vsesplošno problematiko Italijanske republike in italijanskega ljudstva. Njihovi narodnostni problemi, vprašanja njihove enakosti v pravicah, njihovega narodnostnega obstoja in razvoja so tako prepleteni z gospodarskimi, družbenimi in političnimi vprašanji italijanskega ljudstva, da bi bilo nemarksistično, nestvarno, škodljivo in pogubonosno reševati ena ali druga vprašanja pri nas na ločen način. To bi pomenilo ali zapasti nacionalizmu, izolaciji Slovencev od naravnih in edinih pravih zaveznikov v borbi za njihove pravice ali pa zapasti v kozmopolitizem in šovinizem velike nacije, prezirajoč načelno poslanstvo delavskega gibanja o rešitvi vseh problemov, ki nastajajo iz kapitalističnega suženjstva.

Ob 40. obletnici KPI se mora ponovno

KAREL SISKOVIC

(Nadaljevanje na 7. strani)

V nedeljo 29. januarja ob 10.30
bo v kinu ARCOBALENO
v Trstu

Svečana proslava
40-letnice KPI

Govorili bodo:

poslanec

EDOARDO D'ONOFRIO

VITTORIO VIDALI
MARIJA BERNETIČ
PAOLO SEMA
in SERGIO PERINI

vensko ljudstvo aktivno vključilo v borbo, ki jo je začela voditi PKI in se iz zaveznika znalo spremeniti v aktiven sestavni del te revolucionarne stranke. V najhujših časih fašističnega terorja so prav med Slovenci zelo aktivno delovale celice in vse oblike organizacije KPI.

Prav zato lahko s ponosom ugotavljamo, da so slovenski komunisti v KPI veliko prispevali k naraščanju sil te stran-

Po socialističnem kongresu v Livornu

Članek pod naslovom «Po socialističnem kongresu v Livornu», ki ga objavljamo tu spodaj, smo povzeli iz starega «Dela», v katerem je bil objavljen dne 26. 1. 1921. Torej takoj po končanem kongresu. Članek je napisal tov. Ivan Regent, ki je tudi osebno sodeloval na omenjenem kongresu.

Kongres Italijanske socialistične stranke, ki je bil v Livornu, se je končal. Trajal je od 15. do 21. t. m.; torej sedem dni. V sedmih dneh dolgih, burnih in globokih teoretičnih razprav pa je utegnil rešiti kongres le eno izmed mnogih točk, ki so bile na dnevnem redu, in sicer točko o strankini taktiki in o razmerju stranke do Tretje internacionale.

Na kongresu so se bile med seboj tri poglavitne struje v stranki: komunisti, unitarci in centristi ali reformisti. Pri glasovanju so dobili absolutno večino unitarci; komunisti pa močno manjšino. Takoj po glasovanju so izjavili komunisti, da izstopajo iz stranke in so, dosledni tej svoji izjavi, zapustili zborovalne prostore. Odšli so v gledališče San Marco, kjer so ob navzočnosti zastopnika Komunistične internacionale in ob navzočnosti zastopnikov mnogih komunističnih partij ustanovili novo, Komunistično partijo Italije. Ta nova proletarska stranka je edina v Italiji, ki jo je sprejela in priznala Tretja internacionala.

Centristi ali reformisti so izjavili po Turattiju, da ostanejo še nadalje v Socialistični stranki skupno z unitarci in da dobe veliko več glasov in da bodo dobili komunisti veliko manj, kakor so jih sicer dobili. Mi pa pravimo, da so dobili unitarci več glasov nego imajo v resnici pristašev. Za unitarce je glasovalo mnogo strankinih sekcij, ki so verjele, da hočejo združiti unitarce le vse komuniste v enotno komunistično stranko. Zgodilo se je ravno narobe. Unitarci, ki se tudi imenujejo komuniste, so hoteli ohraniti enotno staro socialistično stranko. Zato so bili proti temu, da bi se izključili iz stranke centristi ali reformisti. Še med razpravo je izjavil zastopnik unitarcev, da bodo morali iz stranke vsi, ki ne bi sprejeli na kongresu 21 točk Tretje internacionale. Centristi jih niso sprejeli. Toda unitarci, ki so hoteli ohraniti stranko enotno in ki pravijo, da so komunisti, so raje pustili, da je zapustilo stranko 58 tisoč komunistov, kakor pa da bi se ločili oni od centristov, ki so dobili le 14 tisoč glasov. Taka je unitarska enotnost stranke, tak je njihov komunizem.

Na kongresu v Livornu se je zgodilo Tretji internacionali nekaj povsem nevsakdanjega. Italijanska socialistična stranka, ki je bila ena prvih in najvplivnejših članic Komunistične internacionale, je na tem kongresu izstopila iz te nove proletarske mednarodne organizacije. Unitarcem je bilo ljubše ločiti se od Tretje internacionale, kakor pa da bi se ločili od svojih reformistov. Domača enotnost in domače razvade so bile unitarcem bolj pri srcu od mednarodne enotnosti in od discipline, ki mora vladati v vsaki, torej tudi v proletarski mednarodni organizaciji. Formalno je torej doživela Tretja internacionala na tem kongresu majhen poraz. Toda le formalno.

Dejansko sta zmagali Tretja internacionala in njena misel tudi na tem kongresu. Unitarci so mislili, da je Komunistična internacionala zveza branjev, s katero bi bilo mogoče priti do najrazličnejših paktiranj, in da gleda ta Internacionala samo na število. Izvedeli so, da ni tako. Izvršni odbor Tretje internacionale ima, kakor vsak izvršni odbor, nalogo, da uresničuje sklepe kongresa svoje organizacije. Kakor nasproti vsem drugim strankam, ki so hotele pristopiti k Tretji internacionali, tako je zagovarjal izvršni odbor Tretje internacionale sklepe moskovskega mednarodnega kongresa tudi nasproti Italijanski socialistični stranki. Omenjene sklepe je zagovarjal tembolj odločno, ker je bil prepričan, da ima Italijanska socialistična stranka, ki je bila zastopana s polno pravico na moskovskem kongresu, enostavno dolžnost ravnati se po omenjenih sklepih. Tega pa

Italijanska socialistična stranka ni storila in tu je vsa njena krivda. Ako bi bil hotel in smel izvršni odbor Tretje internacionale paktirati, tedaj bi bil ohranil v vrstah Tretje internacionale tudi celotno Italijansko socialistično stranko. Toda ta odbor ni mogel in ne smel paktirati. Zavedal se je, da je njegova naloga in dolžnost braniti sklepe moskovskega kongresa. In te sklepe je tudi branil. Zato je raje pustil na cedilu Italijansko socialistično stranko, kakor pa da bi se pregrešil proti sklepom Komunistične internacionale. Na tak izvršni odbor je revolucionarni proletarijat lahko ponosen. Zaradi enotnosti so se bali unitarci zameriti se reformistom. Izvršni odbor Tretje internacionale, ki ljubi ideološko enotnost bolj nego številke, se ni

resnice, ako trdimo, da se bo bil v Socialistični stranki še naprej boj med komunističnimi in reformističnimi elementi, in da bo prihodnji socialistični kongres ravno tako buren, kakor je bil kongres v Livornu. Želimo le, da bi prišel do bolj logičnih sklepov.

In še nekaj bi se lahko zgodilo, kar moramo zelo resno upoštevati. Unitarci niso vedeli, da jih Tretja internacionala ne priznava. Izjavili so že, da bodo, četudi izven nje, v duhu vedno z njo in da bodo z delom pokazali, da so vredni biti njeni člani. Glasila unitarcev govore še sedaj, kakor so govorila do sedaj, o revoluciji, o revolucionarnih pripravah in o podobnih rečeh. Toda unitarci govore in pišejo o teh rečeh ravno tako lahko miselno in površno, kakor so do sedaj

V današnji številki «Dela» objavljamo vrsto člankov in fotografskih posnetkov iz zgodovine delavskega gibanja na naših tleh. Ne gre za sistematično prikazovanje dogodkov iz zgodovine tega gibanja, pač pa so to dejanski fragmenti iz te zgodovine.

Pri sestavljanju in urejanju sestavkov me ni vodilo nobeno kronološko pravilo. To pa zato, ker bo naš list skozi vse leto objavljati raznovrstne prispevke, ki bodo v resnici šele osnova za popolnejšo zgodovino.

Tudi danes se obračam s toplo prošnjo do bralcev in prijateljev, ki imajo morebitne spomine iz borbe delavskega gibanja, naj jih stavijo na razpolago našemu uredništvu. Zlasti tiskovine, ki so izšle v ilegali so zelo dobrodošle.

Ob tej priliki se pristrčno zahvaljujem vsem, ki so na kakršen koli način pomagali pri zbiranju zgodovinskega gradiva. Še posebno se zahvaljujem Inštitutu za zgodovino delavskega gibanja v Ljubljani, ki je za današnjo številko dal na razpolago vrsto važnih fotografskih posnetkov.

MIRKO KAPELJ
urednik

da bo mogel sprejeti ob dani uri vaje italijanske družbe v svoje roke.

Ločitev komunistov od socialistov ne bo škodovala proletarskemu gibanju. Razdelitev dosedanje enotne proletarske politične organizacije v Italiji je le naravna posledica razvoja in razvijajoče ter udeležujoče se proletarske sile. Razdvojitve proletarske politične organizacije ne pomeni razdvojitve proletariata tudi ne razdvojitve proletarskega gibanja, ki ostane, četudi ga vodijo različne proletarske struje, po naravnih zakonih enotno. Ločitev komunistov od socialistov pomeni, da je italijanski proletarijat zelo bogat s številom svojih zavednih članov, zelo bogat z energijo in da je etično in idejno tako razvit, da si lahko privoščiti dve politični organizaciji namesto ene same. Vsako življenje si poišče v svojem razvoju vedno novih pripomočkov za svoje obrambne in napadalne sile. Zlasti še življenje, ki ne umira in ki hoče napadati. Buržoazija nima kaj, da bi se preveč veselila te razdvojitve. Bolj bi se je morala bati. Zlasti še, ker ne bo Komunistična partija štedila z delom in ne bo dovolila, da ji čas ukrade trenutke v katerem bo poklicana v zgodovini.

Slovenski proletarijat v Julijski krajini ne bo občutil te razdvojitve. Skoraj vse naše dosedanje sekcije so oddale v Livornu svoje glasove za komunistično strujo in so bile zastopane na ustanovnem kongresu Komunistične partije. Želimo, da bi ostalo tako. Vsaj mi bomo delali na to, da bi ostalo tako. Upamo, da ne bomo dobili pri nas ljudi, ki bi hoteli zanesti neslogo v naše vrste. Sicer pa smo tudi mi tukaj, ki bomo pazili in delali. Naše sekcije so bile ustanovljene v imenu Tretje internacionale in po načelih komunistične internacionale. To pa morajo biti le, ako so sekcije Komunistične partije. Dobro vemo, da nam bodo očitali od vseh strani nacionalni boljševidci. Toda to nas ne bo motilo. Branili se bomo sami. Unitarci nas prav gotovo ne bodo branili. Obratno se bodo udeležili še sami borbe proti nam. Toda tudi to nas ne bo motilo. Ostali bomo, kakršni smo bili do sedaj.

V Livornu se je zgodilo, kar se je že dolgo pripravljalo, kar je že dolgo dozevalo. Moralo je priti do tega in pametno je, da je prišlo. Kar se nas tiče, bi želeli, da bi bilo kolikor mogoče manj polemik z unitarci in da bi uporabljali svoje sile in svoje energije raje za čiščenje svojih vrst, za bistrenje nazorov v naših vrstah in za izpolnitev organizacijske. Ako bomo storili to, bomo storili svojo dolžnost.

«DELO» 26. 1. 1921.

Komunistična stranka Italije (sekcija Tretje internacionale) POLITIČNE VOLITVE 15. MAJA 1921.

Delavci in kmetje!

Buržoazni vlada je zapustila podoben črtnico in 15. maja sta kmeti in volivci razmišljati, da stranke internacionalne delavske zastopstvo ne podajajo lasti-demokratskega splošnega volivca, ki je razširjena tudi na one, ki živijo od dela drugih.

Delavci se skupaj s kongresu Tretje internacionale stopa tudi Komunistična stranka Italije v volilni boj, da bi sili imeli izločeni množicami v tovarnah in na polju program, ki je skupaj vsem onim, ki hočejo v sedanjih revolucionarnih delih uresničiti pravo delavskega Komunističnega mednarodnega razsvetljenja s silo kapitalistične vlade.

Ne pričakujemo silitve od parlamenta, tudi ne od drugih buržoaznih zastopstev, ki se ne dajo spremeniti v organe za osvoboditev proletariata; prvi organ in osvoboditelj vseh zatiranih je sovjet, svet delavcev in kmetov, ki je postal liva resničnost od Dajesta do Tibeta, od Ukrajine do Skrajnega zahoda. Za njegovo uvedbo bomo vsi naša sila, njeno povzročamo vse naše energije, njemu vsi naši volilni žvi opiti. Če bo torej politična komunistov prevladovala prag buržoaznega parlamenta, tudi to, da vzaje in zahteva, tudi od svojih sedajočih zastopstev, ostajajo družbeno izgubljeno.

Ničemo navajati vrsto rešitev, ki bi bile v sedanjem zgodovinskem trenutku popolnoma brezupne, in ki bi se zavirale z novimi krutimi pravzami za delavsko ljudstvo; temeljne reforme, ne bodo ne omela proletarijat z vsaki sredstvi brez utrujanja pripravljati, je razrušenje kapitalističnega sistema, ki se radi izdaga in krvavega odpora buržoazije v nobeni državi ne bliža mirno svojemu razpadu, ampak mu je bojno, da razpade v groznem blešcu plamenov in krvi.

Delavci in kmetje! h vam se obračajo v prvi vrsti nacionalistične in karikalne stranke obeh takojšnjih narodov, da vam izpolnijo vaše glasove. Te stranke so čisto buržoazne; ne spiti in njihovi pripravili v drugih državah leži problematiko 10 milijardov uravil in 20 milijardov po milijardah letnih groznega svetovnega pohajka. Delavci in kmetje! ne dajte tem strankam nobenega glasu, te stranke so vredne vašega besnega sovražstva in pravih sovražni ki proletarcev, ki so padli po bojnih poljih radi nesamnega pohajka kapitalističnega imperijalizma.

Tudi socialisti-demokrate, tzv. «unitarci», se obračajo h vam z obljubo, da zastopajo prilago obljubo se rešim. Ne zapuščate tem oportunistom, ki so ob volitvah leta 1919 izkoristili razpore v komunistično Rusijo, da so jo poleni na buržoaznem kongresu zahodni noč v letih, ko so prvi sklopili li kongresu Tretje internacionale spopeli v svojo družbo vse 15 tisoč reformistov, kakor da bi se izdružili v ga množ komunistov. Poglejte pa vse vaše pezanje tudi tedaj tega, ker so oni dali prvi povod za polig «Dela» in «Lavoratoreja», ki so lažjajo in nestramno zatrevajo, da smo se komunisti v Julijski Benetiji pridružili Komunistični stranki Italije ne kot komunisti, ampak kot Jugoslavi! Dan 15. maja bo tudi za te Italije Komunistične internacionale — ki so popolnoma sonadni kontrarevolucionarcev vseh držav — dan jama in struge obojote.

Val simbol je simbol slavnosti manjšine Sovjetske Rusije; top a ključki ko glasujete za Komunistično stranko Italije a tem svoje nemajno zapuščate v glavo vsakega italijanske republike po vsaki vrsti.

Zlata III. Internacionala!
Zlata Komunistična stranka Italije!
Volilni odbor Komunistične stranke na Julijski Benetiji.

Volilna priloga «Dela», leta 1921. Na političnih volitvah, ki so bile tisto leto so nastopili kot kandidati tudi tov. Juraga Antonio, Ivan Regent in Jože Srebrnič. Original gornjega posnetka hrani Inštitut za zgodovino delavskega gibanja v Ljubljani.

bal zameriti se niti unitarcem. Tretja internacionala je sicer izgubila trenutno na številu; pridobila pa je z ustanovitvijo Komunistične partije na energiji in homogenosti.

Bistveno se Italijanska socialistična stranka na tem kongresu ni izpremenila. Zmagal je unitarizem. Toda unitarizem je konfuzionizem in neplodnost. Unitarci bodo v Italijanski socialistični stranki predstavljali levice in onemogočali reformistom vsako resno delo, reformisti pa bodo onemogočili unitarcem vsakršno akcijo. Tretja internacionala je hotela napraviti nekaj pametnega in logičnega. Hotela je, da bi se ločili vsi komunisti od vseh reformistov. Tako bi bili reformisti dobili možnost, da izvršijo nemoteno svojo zgodovinsko nalogo. In morda bi bili naredili tudi kaj pametnega. Ali unitarci so si ločili in del komunistov od drugega dela in so obdržali en del komunistov z reformisti.

Reformisti so izjavili, da se podvržejo disciplini in sklepom večine. Ne bodo smeli torej ustvarjati svojega reformističnega načrta. Zato pa bodo agitirali za svoj program med strankinimi pristaši. Delali bodo na to, da postanejo iz manjšine večina. Zato so tudi ostali v stranki. Jasno pa je, da so unitarci zahtevali program, ki je bil sklenjen leta 1919 v Bologni, in ker je jasno, da je naredila večina na kongresu v Livornu korak nazaj proti reformizmu, imajo reformisti popolnoma prav, ako upajo, da bo naredila stranka na prihodnjem kongresu še en korak nazaj in da dobe oni, reformisti, stranko popolnoma v svoje roke. Zato menimo, da smo zelo blizu

vedno govorili in pisali. Bojimo se, da v Socialistični stranki ne bo prevladala struja resničnih skrajnežev, ki bodo silili stranko v kake skrajnostne nastope in to ne iz prepričanja, marveč iz demagoške konkurence proti Komunistični partiji. Takim demagoškimi in konkurenčnim poizkusom se bodo morali upreti komunisti z vso silo in odkloniti vsakršno odgovornost.

Tak je položaj v stari Socialistični stranki, kakor je bil ustvarjen po glasovanju na kongresu v Livornu.

Naša Komunistična partija, ki je bila ustanovljena v Livornu dne 21. januarja pa stopa v svet kot priznana sekcija Komunistične internacionale in so nanjo obrnjene oči vsega revolucionarnega proletariata. Mlada je, komaj porojena in polna upov ter resne volje do najresnejšega dela. Lagali bi, ako bi trdili, da je ta, komaj ustanovljena Komunistična partija to, kar bi morala biti, in taka, kakršno bi si jo želeli mi. Tudi v njej je še marsikaj, kar bo moralo izginiti. Toda storjen je prvi korak. Komunisti bodo sedaj imeli priložnost, da izčistijo svoje vrste, da poglobijo svoje znanje in da izbistrijo svoje nazore. Priložnost bodo postavljali skupaj s socialističnimi skrajneži in pučarji. Korak, ki so ga napravili komunisti s tem, da so zapustili socialistični kongres, je bil popolnoma upravičen in pravilen. Hoteli so ostati zvesti Komunistični internacionali in dati revolucionarnemu proletariatu enoten organizem, ki ga ni imel več v stari Socialistični stranki. Naloga komunistične partije bo, da pripravi proletarijat duševno in tehnično ter da ga usposobi,

Prvi deželni kongres komunistov v Trstu

Prvi redni deželni kongres KPI za Julijsko krajino se je vršil v Trstu dne 24. aprila 1921. Udeležili so se ga odposlanci komunističnih organizacij iz vse dežele. Naloga tega kongresa je bila, da preuči dotodanje delovanje začasnega vodstva Deželne komunistične zveze, se temeljito seznanji s perečimi vprašanji političnega in sindikalnega gibanja in da postavi temelje nadaljnjemu organizacijskemu ter bojovnemu delu. Prav tako pa je bil namen tega kongresa, da utrdi še sicer rahle vezi med revolucionarnimi borci v deželi in da začrta določnejše smernice komunistično - proletarskemu gibanju v vsej Julijski krajini.

Kongres se je vršil v takoimenovani »zeleni dvorani« napol požganega Delavskega doma v ul. Madonnina na katerem so bili še vidni vsi sledovi napada požigalnega oddelka fašistov.

Pogled na udeležence kongresa je razodel velike razlike med tem in med prejšnjim kongresom Deželne socialistične zveze, ki se je vršil jeseni leta 1920. Tam: priučene geste starih in izkušenih organizatorjev, njih odmerjene besede, ki so dišale po nalezljivi plesnobi sožitja v skupni Socialistični stranki; tu, proste kretnje, živahno razpoloženje mladih tovarišev, navdahnjenih z največjimi upi za bodočnost revolucionarnega komunizma.

Na tem prvem kongresu je bilo zastopanih 50 komunističnih sekcij, odnosno skupin, 18 združenj odnosno krožkov komunistične mladine, 3 pokrajinske zveze komunistične mladine (za Trst, Istro in Furlanijo), 9 komunističnih sindikalnih skupin in 11 kulturnih krožkov. Zastopani so bili tudi krožek komunističnih študentov. Svoje predstavnike, so odposlale skoraj vse komunistične organizacije Julijske krajine; slovenske komunistične skupine, ki so se porajale v Soški dolini pa so bile zastopane polnoštevilno.

Na dnevnem redu tega kongresa je bilo med drugim, tudi razpravljanje o narodnem in mednarodnem političnem gibanju. Med drugim je bilo podčrtano, da so komunisti pravi dediči marksističnega nauka tudi o nacionalnem vprašanju.

O slovanskem delu partije je na tem kongresu govoril tov. Regent. Med drugim je v svojem govoru podčrtal, da so bile na slovanski strani v precejšnji meri izpolnjene dolžnosti. V kritični analizi položaja pa je poudaril, da kakor v Trstu, tako tudi drugod po deželi ni vse v redu in da je krivdo za to treba pripisati to-

varišem. Tov. Regent je tudi apeliral na komunistične skupine, naj čimprej zahtevajo partijske izkaznice ter da čimprej obračunajo s strankinim zveznim vodstvom, ki se je, kot je znano, držalo nepravilnih stališč.

Tudi tovariš Vidali, ki je bil takrat še v mladinskih vrstah, je govoril na tem kongresu. Med drugim je dejal: »Da je začasni Izvršni komite postavil na dnevni red tudi poročilo mladega tovariša, je hotel pokazati, da pripisuje mladinskemu gibanju važnost, ki temu gibanju pripada«. Poudaril je, »Kaj bi bila komunistična partija brez mladine? — Socialistična stranka, ki nima mladine v svojih vrstah, je kakor jetični bolnik, ki čaka samo no grob«.

»V Julijski krajini ni še pravega mladinskega gibanja. Organizacija komunistične mladine je pravi kaos. V Trstu ni bilo še mogoče ustanoviti Zveze komunistične mladine. Na Goriškem naj bi sedaj partija poživila mladinsko gibanje. Mladina je tu: treba jo je le organizirati. Geslo stranke mora izvesti mladina. Za to, da zavrremo provokacije buržoazije, moramo biti predvsem materialno pripravljeni. Drugo področje našega delovanja je moralni dvig mladih delavcev. Svoje duhovno-kulturno delo moramo uspešno razviti le, ako bomo branili in obvarovali, kar si gradimo«.

Za Vidaliem je na tem kongresu govoril tovariš Berck, ki je bil prav tako še v vrstah komunistične mladine. »Delo« je o njegovem nastopu zapisalo sledeče: »Berck je podal izvajanjem predgovornika še več luči. Pozival je slovenske tovariše, naj pričnejo z ustanavljanjem Združenj komunistične mladine. Slovanskim tovarišem je zagotovil pomoč s strani tržaške mladine

Na tem kongresu je govoril tudi tovariš Pascottini (ki se ga tudi mlajši ljudje še dobro spominjamo, saj je umrl šele pred nedavnim. Op. ur.).

Tu naj omenimo še predlog, ki ga je postavil na prvem kongresu partije tovariš Gerlanc s Kontovela (kateri je ta Gerlanc še nismo ugotovili. Op. ured.) in ki je bil soglasno sprejet. Ta predlog se je glasil: »Vsak član komunistične zveze je dolžan, da se naroči na glasilo zveze. Italijanski tovariši naj se naroče na »Il Lavoratore«, slovanski pa na »Delo«.

(Priučoči sestavek smo sestavili na osnovi članka o 1. kongresu, ki je bil objavljen v »Delu« dne 11. maja 1921.)

Zloglasni Giuntovi škvadrsti so večkrat navalili na Delavski dom v Trstu in so ga končno, zaščiteni od tistih, ki bi morali biti čuvarji javnega reda, popolnoma opustošili. Gornja slika je bila posneta po enem izmed napadov

Kako je poročalo „Delo“ o požigu tiskarne

DELO, glasilo Komunistične partije Italije je v svoji izredni številki z dne 11. maja 1921 o razdejanju uredniških prostorov in tiskarne v ul. delle Zudecche, pisalo tako-le:

»Nekaj mesecev je poteklo odkar nismo imeli več prilike, da se pogovorimo z našimi čitatelji tako, kakor je bila to naša navada. Zadnje besede nam je udušila v grlu reakcionarna garda buržoazije. Naš list je bil tedaj že docela pripravljen za tisk. Tiskati pa se ga ni moglo več, ker so nam uničili fašisti še isti večer tiskarno in poslopje, v katerem se je tiskarna nahajala. Komunisti so tiskarno branili. Branili so jo junaki, dokler jim je bilo mogoče. Fašisti so se morali trikrat odstraniti in bežati pred branitelji komunistične institucije. Ali česar niso bili fašisti v stanu izvršiti sami, to so storili lahko s pomočjo redarstvene oblasti. Redarstvena oblast je prišla na pomoč fašistom. Poslala je cel bataljon redarjev, ki so obkolili tiskarno in prisilili v njej se nahajajoče tovariše, urednike in tiskarje, da so se vdali. Nato so redarji vdrli v poslopje in uklenili v verige tovariše in uslužbence. Šele tedaj, ko so bili vsi tako zvezani, so se fašisti vrnili v četrtič. Tako uklenjene tovariše so fašisti in redarji opljuvali, topli jih s puškinimi kopiti in jih naposled peljali v zapor, kakor največje zločince. Fašisti so pa ob navzočnosti redarjev in komisarja razdejali in požgali tiskarno. Tako se je zgodilo, da je ostal komunistični proletarij v Julijski krajini brez svojih dveh časopisov »Lavoratoreja« in »Delo«. Tiste, ki so tiskarno požgali je pustila oblast pri miru. Delavce in tovariše, ki so branili imetje komunističnega proletariata je oblast zapla.

Ruševina naših prejšnjih prostorov

Pročije ostanki

Kar je bilo aretiranih, so bili izpuščeni iz zapore le zaradi zadnje amnistije.

Udarec je bil težak. Toda tržaškemu proletariatu, ki mu je uničila reakcija dvakrat tiskarne njegovega časopisja, ki mu je uničila dvakrat Delavski dom ter mnogo političnih in izobraževalnih krožkov, je bilo sojeno, da doživi še enkrat razdejanje Delavskega doma. Par dni potem, ko so fašisti požgali našo tiskarno, so požgali tudi Delavski dom. Tokrat je bilo proletariatu odveč. Ko je Delavski dom še gorel, je pričelo goret tudi v ladjedelnici Sv. Marka. Proletariat se je maščeval. Na plamen je odgovoril s plamenom. Udaril je kapitalistično reakcijo, kjer jo je najbolj zbolelo, kjer je najbolj občutljiva, kjer je prav za prav srce kapitalizma, mošnja in profit. To sta duša in srce kapitalizma. Udari kapitalizem v mošnjo in profit, pa ga bo bolj zbolelo in bolj bo občutil, kakor če mu uničiš cele armade njegovih vojakov in njegovih varuhov...»

Požig tiskarne listov „Il Lavoratore“ in „Delo“

9. februar 1921 je datum, ki ga ne bo tržaški delavski razred nikoli pozabil. Ta dan bo v zgodovini za vedno zapisan kot dan nezabnega terorja in nasilja, kot dan pohesnosti tržaške fašistične drhali.

Že v zgodnjih jutranjih urah se je skupina fašistov zbrala pred poslopjem v ul. Zudecche, kjer sta bili tedaj uredništvi listov »Il Lavoratore« in »Delo«. Poskušala je vdreti v poslopje, toda kraljevi stražniki, ki so stali pred vhodom, so jo »spregovorili«, naj svojo namero zaenkrat opusti.

Uredniki so urejali liste in tiskarna se je pripravljala na tisk. Ko je bil glavni urednik lista obveščen o namerah fašistov, je takoj telefoniral guvernerju ter zahteval potrebne ukrepe za preprečitev neredov. Guverner mu je zagotovil, da bo »ukrenilo« vse potrebno.

Medtem so se fašisti razšli v manjših skupinah po mestu. »Obiskali« so razne kavarne in gostilne, zlasti v ljudskih krajih ter ustražovali ljudi in jih celo pretepali. V mnogih gostilnah in kavarnah so nemoteno izvrševali preglede. Tudi goste, ki so bili slučajno v teh lokalih so pregledali. Tiste, pri katerih so našli žepne nože ali izkaznico KPI, so neusmiljeno pretepali. Vse to so počenjali povsem nemoteno. Organov javne varnosti skoro da ni bilo na spregled, kjer pa so bili, so posegli v zadevo s tem, da so aretirali napadane osebe, napadalce pa so pustili pri miru.

Okrog 11. ure je krenila večja skupina fašistov s trga Goldoni proti ul. Zudecche. Oborožena je bila ne le s samokresi in bombami, temveč tudi z drugim orožjem in celo s kladivi in drugimi železnimi predmeti. Oglasili so se tudi strelci. Pri tem je bil lažje ranjen eden od kraljevih stražnikov. To je dalo povod kvesturi, da je omogočila uničenje tiskarne in uredništva. Po mnenju kvesture naj bi bila omenjena bomba nastavljena v tiskarni in tudi strelci naj bi bili prišli iz poslopja in ne iz vrst fašistične tolpe.

Kmalu zatem je kvestura obvestila ravnatelja lista »Il Lavoratore«, da bodo napravili preiskavo v prostorih. Tako uredniki kot tiskarji so mislili da bo policija napravila red, zato so nadaljevali z delom, da ne bi listi šli z zamudo. Toda kaj kmalu so spoznali, da so se temeljito zmotili, kajti prvi bombi so sledile še druge.

Slišali so pozive: »Predajte se!« Najprej so mislili, da so to pozivi policije, toda bili so pozivi fašistov.

Medtem je prišla policija, vdrla v poslopje in aretirala vse, ki so bili v njem, jih uklenila kot največje zločince, mnoge izmed njih tudi pretepla in nato odpeljala v zapor. In tedaj se je začelo fatalno vandalsko početje. Podivjana drhal pomešana s policisti je začela razbijati stroje in kmalu zatem so se pojavili plameni, ki so dokončali uničenje.

V Delavskem domu v Trstu je bil tudi sedež osrednjih kulturnih organizacij, med drugim tudi »Ljudskega odra«, ki je bil v letih pred nastopom fašizma, pravo kulturno središče tržaških slovenskih delavcev. »Ljudski oder« je imel tudi bogato knjižnico. Da bi zadostil kulturnim potrebam delavcev, je razširil mrežo svojih podružnic po vsej Primorski. Na gornji sliki: pogled na opustošeno dvorano po fašističnem napadu.

Ustanovitelji komunističnega gibanja v Julijski krajini

Jože Srebrnič

med svojimi rojaki. Po vsej Goriški je ustanavljal sekcije socialistične stranke in širil ideje Oktobrske revolucije. Ob nedeljah in praznikih je prirejal predavanja po vaseh. Ustanavljal je tudi podružnice Ljudskega odra in organiziral potujoče knjižnice, pevske zборе, dramske krožke itd. Povsem naravno je, da je Srebrnič našel, ko so se začeli resnejši boji

Josip Verginella

Josip Verginella iz Križa spada v vrsto tistih tovarišev, ki so s svojim delovanjem in svojimi žrtvami dali velik doprinos borbi delavskega razreda. Še vedno je premalo poznano njegovo ime v vrstah tržaških komunistov. In vendar je bil tov. Verginella pravi heroj. Živel je komaj 37 let, a od teh jih je 20 posvetil borbam za svobodo delovnega ljudstva in za stvar komunizma. Rojen je bil v Križu 17. avgusta 1908. Ko je bil star komaj 17 let je bil že aretiran in to zaradi tega, ker je širil komunistično propagando. Ko je bil izpuščen na svobodo je zapustil svoj rodni kraj in odšel v Jugoslavijo. To je storil v prepričanju, da bo nemoteno nadaljeval svoje delovanje. Toda tedaj je bil v Jugoslaviji na oblasti reakcionarni režim in

preganjanje komunistov je bilo na dnevnem redu. Zato se je iz Jugoslavije preselil v Francijo, kasneje pa je šel v Sovjetsko zvezo, kjer je našel topel sprejem in zaposlitev. Kmalu za tem je bil izvoljen kot poslanec v Vrhovni sovjet.

Ko je Franco napadel republikansko Španijo je Verginella odšel kot bорец na špansko bojišče. V Španiji se je junaško boril do konca državljanske vojne in ko je bila republikanska Španija premagana, se je ponovno zatekel v Francijo, kjer je kasneje, ko so nacisti navallili na to deželo, prevzel komando neke partizanske skupine na področju Lijona.

Po padcu fašizma se je Verginella preselil v Italijo, kjer je deloval nekaj časa v Piemontu in kasneje v Lombardiji. Tu je organiziral odporniško gibanje na področju Val Camonica. Postal je komandant junaške 122. garibaldinske udarne brigade. Toda sredi bojev so ga v bližini mesta Ivrea zajeli fašisti in odvedli v zapore v Brescia, kjer so ga strahovito mučili ter ustrelili dne 25. januarja 1945.

Po njegovi junaški smrti so brigadi, kateri je prej poveljeval, dali njegovo ime. Na pobudo pokrajinske federacije ANPI v Brescii je bil najprej odlikovan s srebrno kolajno za zasluge v partizanski borbi, kasneje pa so najvišje državne oblasti podelile zlato kolajno v njegov spomin.

Na borca, kakršen je bil Verginella, je lahko ponosen ne le njegov rodni križ, marveč ves tržaški delavski razred in še posebej tržaški Slovenci. S svojim delovanjem, z neštivilnimi žrtvami in z junaško smrtjo je tovariš Verginella neizpodbitno izpričal svoj proletarski internacionalizem.

v sami socialistični stranki, svoje mesto v levi struji, ki je bila, kot je znano, na slovenskem podeželju Julijske krajine v absolutni večini. Tako je dočkal, povsem pripravljen in zrel, ustanovitev Komunistične partije Italije.

Na občinskih volitvah, ki so bile leta 1922 je v Solkanu zmagala komunistična lista. Nedvomno se je to zgodilo tudi zaradi zasluga tovariša Srebrniča. Občinski odbor ga je tedaj hotel izvoliti za župana toda on ni hotel sprejeti tega mesta, zato so ga izvolili za podžupana. Dve leti kasneje so bile v Italiji parlamentarne volitve in Srebrnič je bil izvoljen za poslanca KPI. Izvoljen je bil s slovenskimi in italijanskimi glasovi. Ta izvolitev mu je naprtla nove naloge in nove odgovornosti, a obenem tudi preganjanje. Fašisti so dan in noč prežali nanj in policija ga je stalno stražila ter neprestano nadzorovala njegovo delovanje in vodila evidenco oseb, ki so hodile k njemu. Razumljivo je, da se je temu primeru tudi obnašal in ni dopustil, da bi se zgodile želje policije.

Leta 1926 je fašistični režim razpustil rimski parlament. Kakor druge komunistične poslance so tedaj aretirali tudi Srebrniča in ga obsodili na 5 let konfinacije. Toda niti v zaporih ni Srebrnič nehal delovati, zato je bil ponovno aretiran in obsojen. Leta 1932 se je vrnil domov, toda le za malo časa, kajti ponovno so ga zaprli in obsodili na 5 nadaljnjih let konfinacije. Domov se je vrnil šele leta 1932 in odšel skrivaj v Jugoslavijo, kjer pa so ga takoj zaprli in kar je še hujske, izročili italijanski fašistični policiji. Tako je nadaljni 2 leti odsedel v fašističnih ječah, od koder pa so ga prepeljali v koncentracijsko taborišče Ventotenne, kjer je ostal do 8. septembra 1943. Kmalu zatem smo ga srečali med partizani v Trnovskih gozdovih. Sredi partizanskih bojev je našel smrt v valovih deroče Soče.

Tu smo navedli le nekatere podatke iz življenja tovariša Srebrniča, toda o njem bi se dalo še mnogo napisati. Upamo, da se nam bo to posrečilo v prihodnjih številkih.

Luigi Frausin

Luigi Frausin je bil sin proletarskih Milj, kjer se je rodil leta 1899. Bil je med tistimi mladinci ki so se zelo mladi opredelili za socialistične in komunistične ideje. Bil je eden izmed ustanoviteljev Komunistične partije Italije v Julijski krajini. Veliko si je prizadeval za neomadeževanost komunistične ideologije. Zelo se je uveljavil zlasti v borbi proti oportunističnemu, ki se je vodila v KPI leta 1931. Se razmeroma mlad je bil poklican v osrednje vodstvo partije. Leta 1932 je padel v roke fašistični policiji in bil poslan pred posebno sodišče ki ga je seveda obsodilo. V ječi je ostal do leta 1937, nakar je bil poslan v taborišče na otoku Ventotene, kjer je ostal do prevrata leta 1943.

Po osvoboditvi se je vrnil v svoje rodne kraje, kjer je zlasti aktivno deloval za oboroženo borbo proti nacističnemu osvajačju. Bil je odločen zagovornik najtesnejše enotnosti med Italijani in Slovenci v naši deželi. 24. avgusta 1944 je padel v roke zločinski SS. Zopet se je znašel v zaporu in moral je prenašati strahovito mučenje. Očividci vedo povedati da je bil po mučenju njegov obraz popolnoma izmaličen, tak da ga skoro ni bilo spoznati.

Iz tržaških nacističnih zaporov so ga odvedli neznan kam, a po vsej verjetnosti so ga sezgali v zloglasni tržaški rižarni, v kateri je našlo smrt toliko junaških sinov in hčera naše zemlje. Tudi v spomin Frausina, ki je postal pravi simbol miljskega mesta je bila podeljena zlata kolajna od najvišjih državnih oblasti.

C. Ober, via le Pietre

IZDAJA SVAM PIVAN

DELO

Glavno Komunistično stranke Italije

Narodna pravica Julijskih Slovencev

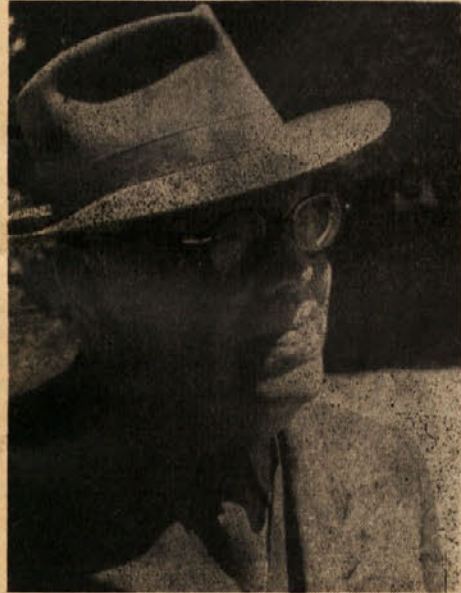
Jože Pertot

Zgodovinska razstava Omladinske kom. Internacionalne

Jože Pertot s Kontovela je bil med tistimi našimi fanti, ki se v težkih dneh fašističnega terorja niso ustrašili žrtev in naporov in so nesebično delovali v korist delavskega gibanja. Bil je od nog do glave, z dušo in srcem predan stvari proletariata. Še zelo mlad je vstopil v socialistično gibanje in po kongresu v Livornu v Komunistično partijo. Bil je tudi urednik «Dela», žal, je še tako mlad moral leči v hladni grob. Na sliki vidimo posnetek lista, ki ga je s tako veliko vnemo urejeval. List objavlja žalostno vest o njegovi prerani smrti.

Ivan Regent: Iz mojega življenja

Tovariš Ivan Regent se je rodil na Kovelu. Ze leta 1914 je bil izvoljen za predsednika jugoslovanske socialdemokratske stranke v Trstu. Leta 1919 je bil kot delegat slov. in hrv. socialistov na kongresu v Bologni izbran za člana Centralnega komiteja Socialistične stranke Italije, v katerem je zastopal komunistična načela. Nato je postal glavni urednik tržaškega lista «Il Lavoratore» in ustanovil list «Delo». Na kongresu v Livornu leta 1921 je postal član Centralnega komiteja Komunistične partije Italije. Leta 1927 se je

izselil iz Trsta. Deloval je v Ljubljani, odkoder so ga izgnali že čez dve leti. Odšel je v Pariz in nato preko Berlina v Moskvo, kjer je bil zastopnik italijanske «Rdeče pomoči». Postal je član Vseslovanskega komiteja in urednik slovenske oddaje moskovskega radia. Za časa osvobodilne vojne se je vrnil v Jugoslavijo. Po osvoboditvi je nekaj časa deloval v Trstu sedaj pa živi v Ljubljani.

Kako je tovariš Ivan Regent vstopil v delavski gibanje zelo preprosto opisuje on sam v sestavku pod naslovom «Iz mojega življenja», ki je bil objavljen v reviji «Sodobna pota» leta 1958. Iz tega sestavka povzemamo naslednje odlomke:

«16. februarja 1902 (to je dan po zgodovinskih stavkovnih borbah v katerih je izgubilo življenje 18 tržaških delavcev. Op. Ured.), sem v družbi s pokojnim cevlarjskim delavcem Kariom Vrabcem prvič prestopil prag Delavskega doma, ki se je takrat nahajal v ulici Dossetto 5, okoli katerega se je motovilo precejšnje število policijskih agentov in redarjev. Bilo je popolnoma. Ljudi sva srečala v njem bolj malo in vsi so imeli zaskrbljene obraze. Na vseh je kot mora ležala misel na krivavo tragedijo prejšnjih dni.

Nekaj dni kasneje sem naprosil Vrabca, ki je bil član socialdemokratske stranke, naj me prijavi in vpise v to stranko. Kmalu nato mi je res prinesel strankino izkaznico in sem mu vrnil 20 vinarjev, ki jih je bil plačati zame kot celotno strankino članarino.

Tiste čase sem bil uslužben v neki žganjariji na trgu San Giovanni, katero so čez dan obiskovali delavci, brezposemi, ljudje ki si vse svoje življenje niso mogli dobiti stalnega dela in drugi ljudje. Zvečer pa se je v njej shajal lep del tržaških bohémov, med katerimi so bili tudi slikarji, pesniki, bivši operni pevci in dr. To so bili po večini napredni ljudje in so diskutirali o vseh mogočih vprašanjih. Med njimi je bilo tudi nekaj socialistov. Zato je bilo v tej žganjariji zelo živahno. Jaz sem samo poslušal, vsrkaval v mlade možgane in zelo mnogo pridobil. Zato sem že davno imenoval to mojo prvo žganjarijo mojo visoko šolo, mojo univerzo. Tu se nisem samo veliko naučil, marveč so me znanje teh ljudi in diskusije med njimi še navdušile za kolikor mogoče dober in organiziran študij, katerega sem bil zelo potreben.

V žganjariji se mi je želja po znanju še povečala. Kakorkoli si nisem mogel očitati, da bi se ne bil pridno učil, sem se zavedal, da mi še mnogo manjka. Najel sem si učitelje in profesorje in se naročil na «Rdeči prapor» (t. j. socialdemokratski delavski list. Op. ured.), ki je

tedaj izhajal v Trstu. Na «Rdeči prapor» se nisem naročil le zato, ker sem se čutil dolžnega naročiti se na list svoje stranke in ker sem menil, da se bom iz njega kaj naučil, zlasti še kaj več o socializmu, marveč tudi iz jeze na tržaški narodnjaški dnevnik «Edinost», ki se mi je zdel strašansko nazadnjaški ter je umazano, špijansko polemiziral z «Rdečim praporom», kateremu je vsak dan očital zlasti slabo slovenščino in pobijal ideje socializma.

V tem času sem nadaljeval učenje in sem zelo pogosto obiskoval italijanska gledališča. Vrabec me je bil zvalil v Tržaško slovensko Dramatično društvo. Med obiskovanjem gledališč, učenjem, vajami v Dramatičnem društvu in branjem odrskih del najboljših avtorjev, sem začel zahajati tudi v Delavski dom, kjer so me prav kmalu uvrstili med aktiviste slovenske socialdemokratske stranke (Tedaj je bila tržaška socialdemokratska stranka razdeljena na dve veji, na italijansko in na slovensko. Op. uredn.) in kjer sem se spoznal z nekaterimi vodilnimi tovariši, med katerimi so bili: voditelj, železničarjev Kopač, Anton in Franc Jernečič, Kermolj, Milost; z voditeljem Italijanske socialistične stranke Valentinom Pittonijem in drugimi. Med njimi sem najbolj vzljubil Antona Jernečiča in Valentina Pittonija.

V tem času sem temeljito razmišljal o tem, kaj je pravično in kaj je krivično, kaj je pravica in kaj krivica, kaj je smisel življenja, kakšen je namen države itd. Razmišljati sem začel tudi o razrednem boju o katerem sem bil že marsikaj bral. Posebej me je zanimalo vprašanje, ali je politika tržaškega političnega odbora stranke pravična ali ne. Na to vprašanje, o katerem sem zlasti mnogo govoril s tov. Antonom Jernečičem sem se vračal čedalje pogosteje.

Tedaj je stranka (slov. soc. dem. Op. ur.) razla izredno počasi. Njeni člani so

(Nadaljevanje na 7. strani)

Marija Bernetič

Na njeno biografijo je lahko ponosen sleherni komunist

Tudi naša tovarišica Marija Bernetič-Marina je delovala v vrstah delavskega gibanja v času, ko se je ustanovljala Komunistična partija. Iz njenega življenjepisa, na katerega je lahko ponosen sleherni komunisti in še posebej Slovenci, povzemamo naslednje:

Tov. Marina je hči delavske družine. Njeno detinstvo in zgodnja mladost sta bila polna pomanjkanja in raznovrstnih težav. V šoli je bila marljiva, a ni mogla nadaljevati študija, ker družina ni imela sredstev za vzdrževanje, zato je postala šivilja. Ko ji je bilo 16 let, je začela delovati v vrstah socialistične mladine. Nato je postala komunistka. Pri Sv. Jakobu v Trstu, kjer je doma, so jo začeli tovariši spoznavati, ko so, po prvi svetovni vojni, fašistične škvadre, katerim je načeloval zloglasni Francesco Giunta, napadale delavske krožke in se spopadale z delavci. Ko je prišel fašizem na oblast in se je zaostril teror proti komunistom — in so kruti ukrepi še posebej prizadeli slovensko manjšino — je bila tov. Marina že tesno povezana z borbo delavskega razreda. Spoznala se je z Regentom, Srebrničem, in drugimi slovenskimi in italijanskimi komunističnimi voditelji. Do leta 1927 se ji je vedno posrečilo izogniti zasledovanju policije, a takrat je prvič prišla v njene kremplje. Pretepali so jo in obtožili prevratnega delovanja. Posebno sodišče jo je obsodilo na dve leti ječe.

Tako sta bili tov. Marija Bernetič in Angela Juren prvi komunistki, ki ju je sodilo posebno fašistično sodišče v Italiji.

Leta 1931 so jo zopet aretirali. Po izpustitvi iz zapore se je stanje še poslabšalo in leta 1933 jo je Partija poslala v Francijo. Delovala je v Parizu. Povabljena je bila tudi na kongres, ki se je vršil v Bruslju.

Leta 1937 je bila poslana zopet v Ita-

lijo Delovala je tudi za špansko republikansko vojsko. Dve leti ji je bila policija stalno za petami, toda zaman. Leta 1939 pa je zaradi neke provokacije padla v roke fašistom. Strahovito so jo mučili, toda Marina ni govorila, kljub temu, da so fašistični biriči besneli. Posebno sodišče jo je tokrat obsodilo na 16 let ječe. V ječi je ostala do leta 1943, ko se je zopet vrnila v svobodno mesto, kjer je takoj prevzela svoje mesto v borbi. Delovala je z vodilno skupino, ki so jo sestavljali tov. Frausin, Pratolongo, Gigante, Zocchi, Fakin, Kos in drugi.

Novembra 1944 je padla v roke zloglasni Colottijevi bandi, ki jo je zaprla v «Villa triste». Kaj bi se bilo tedaj zgodilo z njo, da se ji ni posrečilo zbežati? Pobesneli Colottijevci in SS so jo iskali, a zaman, saj se je medtem že pridružila partizanskemu bataljonu «Alma Vivoda», od koder je odšla v Tržaško brigado in končno je bila med ustanovitelji junaške brigade Fontanot.

V Trst se je zopet vrnila šele po osvoboditvi, kjer še danes neumorno deluje na vodilnih mestih naše Partije.

Tov. Vidali pripoveduje...

Tovariš Vittorio Vidali je za časa kongresa v Livornu deloval v vrstah socialistične mladine, kjer je zastopal komunistično strujo. Njegov življenjepisi je našim bralcem prav doore znan. Objavili smo ga tudi pred nedavnim. Kot je razvidno iz nekega drugega sestavka, ki je objavljen v današnji številki, se je Vidali živo zanimal za komunistično mladino že na prvem delnem kongresu KPI, ki se je vršil v Trstu leta 1921. Tu pa se nam zdi umestno, da ponatisnemo del njegovih spominov na tista leta. Zato objavljamo odlomek iz spominov na požrtvovalnega slovenskega komunističnega tovariša Pertota, s katerim je bil skupaj v zaporu.

Kako smo postali pravi internacionalisti

Po kongresu v Livornu in po ustanovitvi Komunistične partije Italije je bila borba proti komunistom vedno hujša. Akcije škadristov so se množile. Požgana sta bila «Il Lavoratore» in «Delo» tovariši, njihovi branilci, pa aretirani. Enotnost med Italijani in Slovenci se je cementirala v junaškem odporu brez premirja, v mestu in na deželi. Spominjam se, da sem ob povratku s kongresa socialistične mladine, ki se je vršil v Florenci, in na katerem sem predstavljal mlade komuniste, Italijane in Slovence iz Julijske krajine, bil aretiran pod obtožbo, da sem podpisal neko okrožnico, ki je bila napisana v slovenščini in v kateri sta bili poudarjeni potreba in pomen širjenja naše tiska.

Obdobje od ustanovitve naše partije pa do fašističnega pohoda na Rim je bilo verjetno najhujše in najbolj krvavo. V tem

obdobju je bila požgana ladjedelnica Sv. Marka. Meseca maja je bilo aretiranih mnogo italijanskih in slovenskih mladincev pod obtožbo, da so pripravljali oboroženo vstajo proti državi. V ječah so jih mučili in naposled postavili pred sodišče. Lahko rečem: ni bilo dneva, da ne bi prišlo da napadov, do pustošenja kulturnih krožkov, bodisi italijanskih, bodisi slovenskih. Dan za dnem so se ponavljale takbimenovane kazenske ekspedicije, ponavljali so se aresti. Za mnoge izmed nas so postale ječe v Coroneo ali pri Jezuitih skoraj običajno bivališče. Italijanski in slovenski delavci, zlasti mladinci, so se v ječah, v borbah, v odporu tako povezali, da bi jih nihče več ne bil mogel ločiti. Prav v tistem času smo postali v

resnici internacionalisti in smo močno začutili venčno solidarnosti, bratstva in enotnosti med Italijani in Slovenci.

Po fašističnem pohodu na Rim smo se ponovno znašli v ječi. Obtoženi smo bili zarote proti državi. Spominjam se, da je bil tedaj z mano zaprt tudi Mario Berce, urednik lista «Il Lavoratore». Leta kasneje so tega mladega borca rašisti umorili. Tedaj je bil z menoj v ječi tudi Jože Pertot, urednik «Dela». Dobro se ga se spominjam, saj sem ga večkrat srečal skupno s tovarišem Ivanom Regentom, ki je bil ustanovitelj «Dela» in eden izmed ustanoviteljev in voditeljev partije. Pertot je bil resen fant, zelo malobeseden, zelo aktiven fant. Obnašal se je kot resen mož, poln čuta odgovornosti, pač pa malo družaben. V jetniški celici sem ga od bliže spoznal. Prepričal sem se, da je bil prvotni vtis netočen, kajti bil je prisrčen, družaben, a istočasno veder in miren. Tudi v trenutkih največje srditosti in jeze zaradi fašističnih napadalcev, ki so divjali in razgrajali, je bil Jože Pertot tisti, ki nas je opogumljal rekoč, da se lepo smeje tisti, ki se zadnji smeje. Jaz sem bil izpuščen iz ječe nekaj dni pred njim in se spominjam njegovega prisrčnega objema in naročila, ki ga je dal za prijatelja Ivana Regenta, v katerem ga je prosil, naj se ne vznemirja zaradi njegovega zdravlja, saj se vendar počuti dobro. Seveda to ni bilo res, saj se je že tedaj slabo počutil in nekaj let kasneje je moral leči v hladni grob.

In danes, ko se ga z ginjenostjo spominjam, ne morem preko tega, da njegovega imena ne pridružim imenu drugega velikega slovenskega komunističnega, Jožeta Srebrniča, kateremu je bil tako podoben po vedrosti, ponosu in predanosti stvari, svojemu narodu in človeštvu.

Za svobodno in neodvisno Alžirijo!

Sadovi pogubonosne vojne, ki so jo sprožili francoski kolonialisti proti svobodoljubnemu alžirskemu ljudstvu:

- 1.000.000 Alžircev je bilo ubitih, to je ena desetina vsega alžirskega prebivalstva;
- 2.000.000 ljudi je bilo interniranih, po večini so to žene in otroci;
- 40 ljudi je bilo ubitih v treh dneh degolističnega "referenduma";
- na stotine vasi in naselij je bilo popolnoma porušeni;
- še vedno se nadaljujejo mučenja po nacističnem vzorcu;
- lakota, mraz, bolezni iz dneva v dan decimirajo domače prebivalstvo - in ta genocid se še vedno nadaljuje!

Manifestirajte svojo solidarnost z alžirskim ljudstvom!

PRISPEVAJTE ZA ŽRTVE VOJNE!

Oblačila, zdravila, jestvine in denarne prispevke za alžirsko prebivalstvo sprejema

ODBOR TRST-ALŽIRIJA

ki je bil ustanovljen prav v ta namen in ima svoj sedež

pri Zvezi partizanov - ANPI - v ulici Madonnina 19 - telef. 93-848

Sijajna zmaga na Repentabru

Občinska demokratična lista je prejela 204 glasov Upi liparjev in tistih, ki so jih podpirali, so propadli

KD bi hotela obdržati nedopusten monopol

Na seji občinskega sveta v Trstu, ki je bila v ponedeljek, so med drugim volili tudi predstavnike v razne občinske in druge ustanove. Na seji je pomembno prišlo do izraza monopol Krščanske demokracije, ki bi najraje, s podporo svojih zastopnikov, imela v svojih rokah vse uprave.

Naši svetovalci so zahtevali, naj bi bil tretji predstavnik občine v upravnem svetu ustanove za ljudska stanovanja iz vrst opozicije. Kot je znano sta v omenjenem odboru že dva predstavnika takoimenovane večine. Gre pa tudi za spoštovanje načela, po katerem mora biti opozicija sorazmerno zastopana tudi v takih ustanovah, kot je IACP. Toda tega, tako zupan kot nekateri podpreniki demokristjanov, niso hoteli upoštevati in je bil izvoljen predstavnik iz njihovih vrst.

Komunistični svetovalci so zahtevali svojega predstavnika tudi v upravnem odboru ACEGAT. Na to mesto je bil izvoljen, odnosno ponovno potrjen, tov. Pescatori.

DIJASKA MATICA obveščala, da je tudi letos izšel njen namizni beležni koledar in vabi vse svoje prijatelje in podpornike, naj si ga nabavijo.

Va občinskih volitvah v repentabski občini je Občinska demokratična lista, na kateri nastopili kot kandidati člani Komunistične partije, Neodvisne socialistične zveze in skupine neodvisnih domačinov, dnesla sijajno zmago. Ta lista je prejela 204 glasove in tako zagotovila večino, t. j. 2 svetovalcev v občinskem svetu. Druga lista, ki je nastopila na volitvah, t. j. takoimenovana Slovenska lista je prejela 166 glasov, in bo imela le 3 svetovalce v občinskem svetu. Belih glasovnic je bilo 9, sedem glavnih je bilo neveljavnih.

Na zadnjih volitvah, ki so bile leta 1956 je Občinska demokratična lista prejela 196, druga lista pa 135 glasov. Na lanskih pokrajinskih volitvah sta prejeli listi KP in NSZ (ki sta sicer ločeno nastopili) skupno 194 glasov. Slovenska lista 105, Krščanska demokracija pa 47 glasov. Te številke, ki jih objavljamo predvsem zaradi informacije, imajo tudi svoj politični pomen.

Kakšna je naša prva ugotovitev pri analiziranju teh volilnih izidov?

Večina repentabskih občanov je volila dobro in izbrala si je može, ki bodo v nadaljnjih štirih letih upravljali občino v interesu vseh občanov.

Zelo značilen je neuspeh takoimenovane Slovenske liste, saj je znana stvar, da sta SDZ, SKS in druge zakrinkane sile, ki so botrovale tej listi, računale z gotovo zmago. Da bi preslepile repentabske volivce so se te skupine poslužile celo najrazličnejših sredstev. «Slovenska lista» je izdala tudi posebno prilogo «Demokracije», v kateri kar mrgoliijo raznovrstne «evetke». Ena izmed njih se glasi: «Odkrito povemo da smo siti obilice besed, da smo siti praznih fraz, da smo do grla siti vseh obljub, ki so vedno ostale neizpolnjene: mi hočemo zavihati rokave in delati za našo občino, to pomeni za nas vse...» Nekje drugje pa je zapisano: «Mi nimamo nikogar nad nami, ki bi nas vodil, ali ki bi nam celo ukazoval... mi smo tako močni, da se nasprotne koalicije ne bojimo... V Repentabru se je začelo novo obdobje, v katerem bomo dosegli to, kar v 15 letih po vojni niso uspeli doseči, pa naj

bo to po godu političnim strankam ali ne. Mi Repenci smo pokazali pot, ostali Slovenci nam bodo sledili...»

No, mnenja smo, da bi bil vsak komentar k tem cvetkam popolnoma odveč, saj je volilni izid na dovolj prepričljiv način pokazal, kako večina repentabskih občanov misli in kako presoja smešne fraze liparskih voditeljev.

V roke nam je prišel tudi nek drug predvolilni letak, ki je bil izdelan na ciklostil. V njem so anonimni avtorji «grozili» repentabskim občanom, da bodo prešli pod Jugoslavijo, ako bodo volili za Občinsko demokratično listo. Anonimni avtorji so bili dobro «obveščeni» o tem, da se je Popovič, ko je prišel na obisk v Rim, pogajal za repentabsko občino. Zato so postavljali vprašanje: ali bodo iz Ljubljane prihajale trume izletnikov na Repentabro? In nato dodali, da je treba na to odgovoriti, dokler ne bo prepozno, zato, tako zaključuje letak: «Dobro pretehtajmo svoj glas!»

No k temu bi mi samo dodali, da je v resnici velika večina občanov repentabske občine zares dobro pretehtala svoj glas!

V trenutku, ko pišemo ta članek, še nismo napravili temeljite analize izidov volitev, zato se tudi ne moremo bolj poglobiti v problem. Pa tudi

prostor, ki nam je odmerjen v današnji številki, nam ne dopušča, da bi o njem obširneje razpravljali. Kljub temu pa ne moremo mimo dejstva, da je določen porast števila glasov za lipovo vejico zelo sumljiv. Zdi se namreč, da so zanjo volili celo nekateri volivci ki nimajo z repentabsko občino nič skupnega in ki torej niso domačini. Na Repentabru kroži precej govoric o tej zadevi. Govori se celo o neki tajni direktivi, bi naj bila prišla iz nekega visokega mesta. Upamo, da bomo o tej zadevi imeli priliko še pisati.

Za zaključek pa naj navedemo še eno cvetko: Demokristjansko glasilo «Il Gazzettino» je poročalo o izidu volitev v repentabski občini pod naslovom, ki je bil nedvomno že prej pripravljen in to v upanju, da bo zmagala lipovska lista. Drugače si namreč ne moremo tolmačiti dejstva, da so listo, ki jo tudi demokristjani imenujejo povsem drugače, označili za demokratično. Omenjeni naslov se je glasil: «Gli sloveni democratici in maggio-

ranza a Monrupino». No, koncem koncev imajo prav. O tem smo tudi mi trdno prepričani.

Avtonomna tržaška federacija KPI čestita repentabskim občanom k zmagi ki so jo izbojevali. Komunistom, ki so znali izbrati pravilno pot in pridobiti toliko glasov za skupno listo pa izreka še posebno zahvalo. Zmaga na teh volitvah naj bo v vzpodbudo za nadaljnje delovanje v tej občini!

Peči in štedilniki

NAJMODERNEJŠIH OBLIK NA VSA GORIVA.

- ELEKTRICNI LIKALNIKI, SESALCI ZA PRAH, PRALNI STROJI, HLADILNIKI.
- LESTENCI TER VSEH VRST ELEKTRICNE LUCI.
- DEKORATIVNI PREDMETI.
- SERVISI IZ PORCELANA.
- NAMIZNI PRIBOR (Besteck) IZ NERJAVEČEGA JEKLA (Rostfrei).

KERŽE

TRST
Piazza S. Giovanni 1
PRODAJA TUDI
NA OBROKE

Nadaljevanje s 1. in 5. strani

KPI zaščitnica Slovencev v Italiji

Poudariti, da je torej dolžnost slovenskega oddelka gibanja ljudskih množic v Italiji čedalje tesnejše sodelovanje in vključitev v problematiko in borbo ljudstva države, prav tako pa vključitev večinskega ljudstva države v problematiko njegovega manjšinskega dela. Ni enega brez drugega. Le na ta način bodo rešena zapletena vprašanja tega dela države, le na ta način bodo rešena vprašanja narodnostne manjšine, le na ta način bodo Slovenci še nadalje utrdili svojo socialistično vlogo v Italiji in postali čedalje večja opora nadaljnega zблиžanja, nadaljnje učvrstitve prijateljstva med Italijo in Jugoslavijo, med italijanskim in jugoslovanskimi narodi, kar je zelo velike važnosti za mir, demokracijo in socializem v tem delu Evrope.

Ob 40. obletnici KPI moramo izjaviti, da smo Slovenci, ki ji pripadamo, ponosni tega članstva. Ob tej zgodovinski obletnici se obvezujemo, da bomo nadaljevali izročilo, ki nam ga dajejo dejanja naših prejšnjih tovarišev: Regenta, Srebrnič, Pertota, Rovana, Gojaka, Tomaziča, Malalana, K. Čoka in nešteti drugih. Utrjevali bomo z vsemi svojimi silami Komunistično partijo Italije med Slovenci, razširjali bomo njen nauk, bojevali se bomo za uresničenje njenega programa, mobilizirali bomo slovensko ljudstvo po njenih napotkih, krepili bomo bratstvo z italijanskimi delovnimi in ljudskimi množicami, socialistično domoljubje in internacionalistično zavest za zmago miru, demokracije in socializma v Italiji in v svetu.

Ivan Regent

Na neki seji političnega odbora sem predlagal ustanovitev mladinske organizacije toda ta predlog je bil zavrnjen. Tedaj sva z Jernejčičem začela misliti o ustanovitvi prosvetnega društva s knjižnico in čitalnico.

S tem sem si naprtil še eno delo.

Nikdar nisem imel smisla za trgovino. Svoje delo v žganjariji sem opravljal pač zaradi dolžnosti in pa zato, ker drugega nisem znal. Vendar zelo nerad. Nekoč sva se z gospodarjem sprla in — ostal sem brez službe. Gospodar je bil sicer dober človek, le jaz sem se preveč ukvarjal z učenjem, z gledališčem in s stranko za to sem žganjariji utegnil le malo posvetiti in sem jo zanemarjal. Bil sem tudi od mladih let samosvoji in moje obnašanje ni bilo nič kaj podobno obnašanju žganjarijskega uslužbenca.

Ze leta 1903 smo se začeli pripravljati na strankni kongres, ki je bil sklican za 1904. leto. Izvolili smo delegate, med katerimi sem bil tudi jaz. Ni pa bilo denarja, da bi mogli plačati delegatov vožnjo in dnevnice. Sklenili smo prirediti veselice s petjem, igrami in srečolovom. Na predlog Vrabca sem moral prevzeti režijo in izbrati enodejank, ki so bile skoro vse še iz čitalniških časov. Tako sem postal strankin režiser in tako se je začela, po dveh letih opazovanja v stranki, moja «politična» kariera.

Doba, v kateri sem vstopil v socialistično stranko, je bila za voditelje slovenske socialdemokratske stranke v Trstu nad vse težavna. V Italijanski socialistični stranki so imeli kadre za vse panoge dejavnosti, v slovenski pa ni bilo niti resnih voditeljev, če izvemem A. Jernejčiča.

Z Antonom Jernejčičem smo ustanovili Ljudski oder v njem tudi knjižnico in čitalnico, nov pevski zbor, dramatični odsek, v katerem sem dobro vrsto let bil režiser, in organizirala predavanja in tečaje. Po dolgoletnih dobrih sestvah so začele biti tudi žetve obilnejše, a bil je tudi trud vedno težji.

Te kratke spomine iz mojega življenja posvečam bralcem da bi iz njih vsaj za silo spoznali težak začetek in trmovo pot delavskega socialističnega gibanja in se naučili vztrajati v kakršnih koli razmerah in da ne bi nikdar klonili pred težavami. Socializem mora biti le rezultat vztrajnih delavcev, ki ne klonejo niti v najtežjih trenutkih in ki vedo, da je pot do zmage tapcirana s potrpežljivostjo, predanostjo ideji in posuta z žrtvami.

Obvestilo za kmetovalce

BREZPLAČNO RAZDELJEVANJE ODBRANEGA SEMENA POVRTNIN

Pokrajinsko kmetijsko nadzornišvo sporoča kmetovalcem, ki so svoječasno vložili prošnjo za brezplačen prejem odbranega semena povrtnin (fizola, paradiznikov, graha, motovilca, solate, spinače in redkvice), da lahko dvignejo tozadevna nakazila pri Kmetijskem nadzorništvu — ulica Ghega, št. 6, I.

Glasbena matica sporoča

Šola Glasbene matice v Trstu vabi vse starše, ki želijo, da bi njihovi otroci sodelovali v mladinskem pevskem zboru, naj jih pripeljejo k pevskim vajam vsak petek ob 18. uri v šolske prostore v ulici Ruggero Manna 29. Pouk petja je brezplačen.

RAVNATELJSTVO

Zahvala

Družina Kralj iz Domja se pristrčno zahvaljuje vsem ki so na kateri koli način počastili spomin stare matere. Še posebno se zahvaljuje darovalcem cvetja, pevcem iz Riemann in vsem ki so drago pokojnico spremljali na njeni zadnji poti.

Velika izbira išteditnikov
peči na premog, plin in elektriko
zaloga tekočega plina in postrežba na dom

BRUSINI CARLO

zastopnik "FLAMINAGAS,"

TRST - Ul. Cesare Battisti, 20. - telef. 29-041

Konfekcije VITTADELLO

Trst - Ulica Dante št. 12 - telefon 37-861

Delavci!

Zima je:
Vsak izmed vas bo gotovo potreboval, ali toplejšo obleko, hlače, dežni plašč ali površnik.

Vse to vam nudi
VITTADELLO

Oblečeni boste elegantno in po absolutno konkurenčnih cenah samo če boste kupili pri VITTADELLO, ki ima v Italiji 65 podružnic.

Kdor enkrat kupi pri VITTADELLO se bo vedno poslužil pri VITTADELLO

Konfekcije VITTADELLO

Trst - Ulica Dante št. 12 - tel. 37-861

KULTURNA
KRONIKA

GLASBENA MATICA iz Trsta je priredila na Kontovelu na dan novega leta popoldne koncert priljubljenih popevk, s sodelovanjem kvinteta Avsenik ter dueta Dana Filipčić in Franc Koren. Kontovelska dvorana je bila do zadnjega kotička napolnjena.

GLASBENA SKUPINA iz Boljune je po daljšem premoru zopet začela delovati. Na Stefanovo, ko je v Boljuncu tradicionalni praznik «lučanja», je priredila svoj prvi «zabavni večer», katerega je ponovila tudi na praznik 6. januarja letos. Kinodvorana je bila obkraj polna hvaležnega občinstva iz domače vasi in bližnje okolice. Spored, ki se začel je z boljunske himno «Barčica» je zelo pester in precej bogat. Za dobro povezavo med posameznimi komadi skrbi prijazen napovedovalec, za šaljive točke pa Vanek in Drejček. Pripomniti moramo, da se je za uspeh skupine največ potrudil Stanko Zerjal, ki je tudi sam sestavil in celo skomponiral nekaj glasbenih komadov. Tudi Drago Zerjal je «dal eno roko» pri pevskih vajah, poleg tega pa nastopa tudi v duetu. Uspeh je vsekakor lep in upati je, da bodo «zabavne večere» priredili tudi po drugih vaseh.

TUDI NA OPCINAH se pripravljajo na kulturno prireditev. Dramska skupina prosvetnega društva «Opčine» študira «Stare grebe». Ni še gotovo, kdaj bo delo naštudirano, vsekakor pa upamo, da bo do tega kmalu prišlo. Torej, le pogumno naprej!

Pred kratkim je bila v Prosvetnem domu na Opčinah kulturna prireditev, ki jo je organiziralo tamkajšnje prosvetno društvo «Andrej Čok». Nastop je bil uspešen.

V istem Prosvetnem domu je tik pred božičnimi počitnicami openska slovenska osnovna šola priredila uspešno božičnico. Na sporedu je bila priložnostna kulturna prireditev. Openske žene so poskrbele za primerno obdaritev otrok. Za nakup daril so žene nabrale prispevke med vaščani. Nam pa je le to žal, da se prireditev ni vršila kak drug dan in ob primernejšem času, tako da bi se je lahko udeležilo več ljudi.

SLIKAR HLAVATY
RAZSTAVLJA

Tržaški slovenski slikar dr. Rober Hlavaty razstavlja vrsto svojih del, novjših akvarelov in temper, v mali galeriji bara «Alla Loggia», ki se nahaja na malem trgu za občinsko palačo v Trstu. Razstava bo odprta neprekinjeno od 24. t. m. Naše bralce vabimo, naj si ogledajo razstavljenega dela.

Slovenski „Ljudski oder“
v Buenos Airesu je slavil
35-letnico ustanovitve

Slovenski «Ljudski oder» v Buenos Airesu je preteklega avgusta slavil 35-letnico svojega obstoja. Za to priliko je izdal lično publikacijo, nekak zbornik, v slovenskem in španskem jeziku. En izvod te publikacije so nam ravno te dni dostavili naši tovariši i Križa, katerim so jo poslali svojci iz Argentine. Sicer pa ima kriško prosvetno društvo «Vesna» stike z «Ljudskim odrom» v Buenos Airesu, kateremu je tudi ob priliki 35-letnice poslalo pismo z bratskimi pozdravi, ki je tudi objavljeno v omenjenem zborniku.

Mnenja smo, da bo naše bralce zanimalo kaj več o buenosaireskem «Ljudskem odru», zato povzemamo iz enega od člankov, objavljenih v omenjenem zborniku, naslednje:

«Okoli leta 1923 so pričele prihajati v Argentino skupine naših fantov in mož. Ob sobotah zvečer in nedeljah so se zbirali v večjem številu in tako so ob neki priliki, sredi avgusta zasnovali ustanovitev prvega slovenskega društva v Argentini, zamisel, ki so jo praktično izvedli dne 25. avgusta 1925 in ustanovili Delavsko kulturno društvo «Ljudski oder» v Buenos Airesu.

Do leta 1938 je «Ljudski oder» večkrat menjal svoje društvene prostore, ki pa nikakor niso odgovarjali potrebam, tedaj pa je kupilo zemljišče in postavilo lastni dom v okraju Villa Devoto.

V času osvobodilne borbe je tudi to društvo postalo središče in nekako zbirališče vseh onih, ki so na en ali drug način solidarizirali z odporiško borbo bratov v stari domovini.

Leta 1928 je «Ljudski oder» pričel izdajati «Delavski list», kateremu je sledil «Delavski glas». Leta 1937 pa je namesto tega lista začela izhajati kulturna revija «Njiva», ki je svojem bralcem nudila precej dobro čtivo. Revija je izhajala do prepovedi. Leta 1945 je začelo izhajati novo glasilo, ki se je imenovalo «Pravica», katero pa je kasneje zamenjal «Slovenski list»; končno pa se je porodil «Slovenski glas», ki je postal glasilo vseh slovenskih organizacij. Leta 1943 je dru-

štvo izdalo tudi precej bogat koledar, posvečen spominu Ivana Cankarja.

Razen tega pa je društvo vedno gojilo tudi pevski zbor in dramske družine. OPOMBA UREDNIŠTVA. Ker nameravamo v eni izmed pri-

hodnjih števil našega lista objaviti daljšo razpravo o bivšem tržaškem «Ljudskem odru» bomo tedaj skušali objaviti tudi še en članek o argentinskem «Ljudskem odru» ki se nesporno prišteva med dediče tržaškega «Ljudskega odra».

Mladi tržaški slikar Palčić, ki je sicer po rodu Istran, se je v zadnjem času uveljavil s svojimi deli. Gornja risba je njegovo delo. Nekaj motivov iz naših krajev je dala natisniti Tržaška knjigarna za letošnja novoletna voščila

Dve premieri
Slovenskega gledališča

Slovensko gledališče v Trstu je v soboto 17. t. m. že tretjič v tej sezoni uprizorilo premiero in sicer Alessandra Casona dramo v treh dejanjih «Drevesa umirajo stoji». Casom je španski pisatelj, ki je po revoluciji, katere se je aktivno udeležil, odšel v izgnanstvo ter v znak protesta proti Francu ne pusti tamkaj uprizorjati svojih del, ki uživajo v svetu nesporen sloves.

Tržaška uprizoritev v režiji gostje Balbine Baranovič-Battelinova je dosegla lep uspeh. Posebno v drugem in tretjem dejanju, kar je obenem zaslugu tudi druge gostje iz Ljubljane, Elvire Kraljeve, a tudi Mode-

sta Sancina. Prvo dejanje pa je bilo nekoliko razvlečeno, a bi bolj učinkovalo, če bi se odigralo z lažjo igrivostjo, ki pa bi izzvenela v večjo napetost. V tem dejanju je ustrezal Berač-Aloja Miliča.

Poleg imenovanih so izdatno prispevali k uspehu Josko Lukeš, Mira Sardočeva, Julij Guštin, Zlata Rodoškova, Stane Raztresen, Leli Nakrstova, Silvij Kopal, Edvard Martinuzzi, Miranda Caharija, Valerija Silova in Livio Bogatec. — Bila je lepa predstava, obisk priporočamo. ***

V sredo 29. decembra je Slovensko gledališče v Trstu priredilo premiero v letošnji gledališki sezoni. Uprizorilo je tragično farso «Stolis», ki jo je napisal Eugène Ionesco, prevedla Lelja Reharjeva, režirala pa Balbina Baranovič-Battelinova. Glavno vlogo je igrala Ema Starčeva, popularna igralka tržaškega Slovenskega gledališča, ki se je tokrat uradno poslovila od gledališča.

Kljub temu, da je bila premiera sredi tedna — in med dvema velikima praznikoma, božičem in novim letom — je bil tržaški Avditorij zadovoljivo zaseden. Slovenski ljubitelji gledališke umetnosti so se hoteli poslati od priljubljene Eme Starčeve. Sicer pa gre samo za formalno poslovanje, saj, kot smo izvedeli, bo Ema Starčeva še nadalje sodelovala pri gledališču, seveda le kot gost.

Tudi naš list čestita jubilejni Emi Starčevi, ji izreka priznanje za zasluge pri Slovenskem gledališču v Trstu ter za njeno nesebično sodelovanje na kulturno-prosvetnem področju tržaških Slovencev.

Nekaj ugotovitev
o „Jadranskem koledarju“

Izid katere koli dobre slovenske knjige v zamejstvu je nedvomno zelo razveseljiv dogodek. Odkar na izhaja več Ljudski koledar je prav Jadranski koledar tista knjiga, ki naj bi prišla v roke tudi našim bralcem. Zato pa bi morala biti ta knjiga sestavljena in urejena tako, da bi zadovoljila čim več bralcev in predvsem bi morala biti bolj «široka». V raznih sestavkih ne bi smela prihajati do izraza nestvarna enobarvna ali strankarska ozkogrudnost. To bi med drugim bilo samo v prid knjigi kot taki in bi jo nedvomno v veliki meri valoriziral. Toda žal, prav v letošnjem Jadranskem koledarju je

omenjena ozkogrudnost preveč očitna.

Tu bomo samo omenili nekatere sestavke, ki kažejo, da je naša trditve utemeljena. Ti sestavki so Leto negotovosti, Pokrajinske in občinske volitve 1960, Borba Slovencev v Italiji za pravičen šolski zakon itd. Zelo nas čudi dejstvo, da med člani ansambla Slovenskega gledališča v Trstu ni igralca Justa Košute, saj je prav on eden izmed ustanoviteljev tega gledališča

To so dejstva, ki jih ne bi smeli pozabljati, podcenjevati ali pa celo prezreti.

Maksim
Gorki

Kmetje

Pred vrati bele zidanice, med zelenjem starega vinograda, v senci preddverja, ki je opleteno z ovijalkami in drobnimi kitajskimi rožami, sedita ob mizi in steklenici slikar Vincenzo in ključavničar Giovanni. Slikar je majhen, koščen in rdeč; iz njegovih temnih oči sije zamišljen, mehak nasmeh sanjača.

— Da, da! Čim dalje na severu, tem upornejši so ljudje — trdi Giovanni, fant širokih pleč ter velike glave s črnimi kodri. Obraz ima bakreno rdeč, od sonca ožgan nos, ki se mu lušči. Oči ima velike in krotke kakor vol, a na levi roki nima prsta. Držec kozarec vina med očrnelimi prsti z nalomljenimi nohti, nadaljuje z nizkim glasom:

— Milano in Torino sta izvrstni tvornici, kjer se ustvarjajo novi ljudje. Tam se poraja nov duh. Počakaj še malo in svet bo postal pošten in pameten.

— Da! — pravi slikar, vzdigne kozarec in loveč v vino sončne pramene začne pritajeno peti:

V svit zornih dni, kako dežela sije!

A zdaj odrasle nas s sovraštvom bije!

— Čim dalje na severu, ti pravim, laže je delati. Ze Francozi ne žive tako leno, kakor mi. Potem so Nemci, a naposled Rusi — to so ljudje!

— Da!

— Brezpravni so, vedno v strahu, da ne bi izgubili svobode in življenja, so ustvarili velikansko delo — in tako, zahvaljujoč se njim, se prebujajo ves Vzhod v novo življenje!

— Dežela junakov! — pravi slikar. — Hotel bi med njimi živeti...

— Ti? — vzklikne ključavničar in ostro tleskne z dlanjo po kolenu. — V enem tednu bi se tam gori spremenil v košček ledu!

Oba prasneta v dobrodušen smeh.

— Glej, moj dobri Vincenzo — nadaljuje ključavničar smehljačje — opevaj v verzih, kako, sem postal socialist. Veš kako je bilo?

— Ne! — reče slikar, si naliva vino v kozarec ter se smehlja rujnemu curku. — Nikoli mi nisi o tem pripovedoval.

— Rojen sem bil nag in bedast, ravno tako kot ti in vsi ljudje. V mladosti sem sanjaril, da se bom bogato oženil. Ko sem bil vojak, sem se pripravljaj na oficirski izpit. Šele ko sem bil star triindvajset let, sem zaslutil, da ni vse dobro na svetu ter da je sramota živeti kakor bedak.

Slikar se nasloni s komolci na mizo, obrne pogled na goro, kjer rastejo borovci in šumijo v vetru — ter poslušaj.

— Nas, moje četo so poslali v Bologno. Tam so se uprli kmetje. Nekateri so zahtevali zvišanje zakupnine, drugi so kričali, da je nujno potrebno zvišati mezde. Zdelo se mi je, da nimajo prav ne prvi, ne drugi. Znižati zakupnino za zemljo in povišati mezde — sem premeleval — kakšna bedarija je to! To bi uničilo lastnike zemlje... Meni, otroku mesta se je vse zdelo nesmisel. Zato sem se jezil, mojo jezo pa je povečevala neznozna vročina, neprestano premikanje z mesta na mesto ter nočna straža, ker so ti fantje razbijali veleposesnikom tudi poljedelske stroje, našli zadovoljstvo tudi v tem, da so zažigali žito in uničevali vse, kar ni bilo njihovo.

Polagoma izpije vino in s čedalje večjim ognjem nadaljuje:

— Kmetje so hodili po poljih v velikih gručah kakor ovce, molče, resni ter polni groženj. Mi smo jih razganjali z bajonetmi, pa tudi tolkli smo jih s puškinimi kopiti, toda oni so se počasi in brez strahu razšli in se ponovno zbirali. To je bilo dolgočasno kakor pri maši in vleklo se je iz dneva v dan kot mrzlica. Luoto, naš oficir, fant po videzu iz Abruzzov, prav tako kmet, se je zelo mučil; postal je ves rumen in mršav in marsikdaj nam je dejal:

— Zoprna zadeva, otroci moji! Najbrž bomo morali tudi streljati. Naj me vzame vrag! — Njegovo vresčanje nam je čedalje bolj kazilo razpoloženje, posebno, veš, ker so se nam izza slehernega oglja, obronka in drevja kazali svojeglavi kmetje in so nas prebadale njih srdite oči. Ljudje nas, seveda, niso sprejemali z veliko prijaznostjo.

— Pij! — reče prijazno mali Vincenzo nalivajoč prijatelju kozarec.

— Hvala! Da le žive še tako vztrajni ljudje! — pravi ključavničar, izprazni na dušek kozarec, si z dlanjo obriše brke in nadaljuje:

— Stal sem na nizkem griču v oljčnem gaju in čuval stebela, ker so jih hoteli kmetje poškodovati. Na vznožju griča pa sta delala dva, stavec in mladenič. Kopala sta nekaj jarek. Bilo je vroče. Sonce je žgalo kakor ogenj. Človek bi hotel postati riba... Zares dolgočasno je bilo in dobro se spominjam, gledal sem ju neprijazno. Ko sta opoldne nehala delati, sta izvlekla kruh, sir in vrč vina. Hudič naj vaju vzame — sem pomislil — Tedaj stavec, ki se do tega trenutka niti enkrat ni ozrl vame, reče nekaj fantu. Ta odkima z glavo, stavec pa mu glasno zakliče: — Pojdi! — Fant se z vrčem

in vojaki

v roki napoti proti meni in ko se približa, reče, ne preveč prijazno: — Moj oče misli, da ste žejni in vam pošilja malo vina. — Bilo mi je nerodno, a obenem prijatno, toda odbil sem in namignil starcu z glavo, češ da se mu zahvaljujem, on pa mi odgovori, ozirajoč se v nebo: — Le pijte, gospod, le pijte. Mi dajemo človeku, a ne vojaku. — Vrag naj te vzame s tvojimi ujedljivimi pripombami! — sem pomislil, potegnil tri požirke in se zahvalil; a ona dva tam doli sta začela jesti.

Tedaj pride tudi moja zmena in stražarsko dolžnost je prevzel Salernitanec Ugo. Pošepnil sem mu, da sta tista dva kmeta dobra človeka.

Istega dne, ko sem stal na straži pred vrati velikega skladišča, kjer so bili poljedelski stroji, mi pade na glavo kos opeke. K sreči me ni močno udaril. Za prvim mi je priletel še drugi kos in me zadel v ramo in to s tako močjo, da se mi je leva roka povisla kakor odsekana.

Opeka, kamenje in udarci — govori med smehom — so v teh dneh v tem kraju začeli padati sami od sebe in od te dejavnosti mrtvih predmetov nam je zraslo kar precej velikih bušk na glavah. Gre vojak ali stoji, nenadoma ga z zemlje oplazi gorjača ali pade nanj kamen kakor z neba. In bili smo besni!

Oči malega slikarja postajajo otožne, obraz mu poledli, ko tiho reče

— Človeka je sram, kadar posluša take stvari...

— In kaj naj bi storili? Ljudje pridejo sčasoma k pameti. In zdaj dalje:

— Poklical sem na pomoč in odvedli so me v hišo, kjer je že ležal tovariš, ranjen s kamnom v obraz. Ko ga vprašam, kako se je to zgodilo, mi je dejal: — Starka, tovariš, neka siva čarovnica me je oplazila in prosila, naj jo — ubijem.

— Ali so jo zaprli?

— Ne, rekel sem, da sem se sam ponesrečil, da sem padel in se udaril. Komandir mi je verjel, to se mu je videlo v očeh. Nerodno je človeku priznati, da ga je ranila starka. Hudič in pol! Njim se je zdelo naravno, da so nas mrzili.

— Torej, tako! — sem razmišljal. Nato je prišel zdravnik z dvema damama. Prva je bila zelo lepa, svetlolasa. Očividno je bila Benečanka. Druge se prav za prav ne spominjam. Pregledali so mi rane ugotovili, da so malenkostne, jih obvezali in odšli.

— Obadva sva sedla k oknu — mrko nadaljuje ključavničar — in nenadoma sva zaslišala nežen glasek svetlolaske, ki se je sprehajala s prijateljico in zdravnikom po parku pred oknom in govorila francoski, a ta jezik dobro razumem — Ali ste opazili, kakšne oči ima — je dejala. — Gotovo je prav tako kmet. Ko bo slekel uniformo, bo morda postal socialist, kakor vsi pri nas. Glejte, ljudje s takimi očmi hočejo osvojiti svet, da spremene vse življenje, nas pa poženo, uničijo, in vse zaradi tega, da bi zmagala neka slepa, dolgočasna pravda.

— Bedaki — je rekel zdravnik — napol otroci, napol zveri.

— Zveri, to že, toda kaj je v njih otroškega?

— Ah, ta stremljenja po popolni enakosti... odvrne zdravnik.

— Pomislite samo: jaz naj bi bila enaka temu fantu z volovskimi očmi in onemu drugemu s ptičjim obrazom!? Mi vsi, vi, jaz in ona da smo enaki s temi ljudmi plebejske krvi!? Ljudje, ki se morejo izkoristiti samo za to, da tolčejo sebi enake, prav take zveri, kakršne so sami...

— Govorila je mnogo in strastno, a jaz sem mislil, ko sem poslušal njen govor:

— A tako, gospodična?! Nisem je videl več kot enkrat, a ti dobro veš, da nihče ne sanjari o ženski tako strastno, kakor vojak.

Ko sem povedal tovarišu, kaj je govorila svetlolaska po francosko, se je fant razjezil kakor satan in začel tekati po sobi rekoč: — A, tako! Nima me sploh za človeka. In zaradi nje dovoljujem, da se žali moje človeško dostojanstvo in ona mi to dostojanstvo zanika! Na kocko postavljam svojo dušo da bi rešil njeno imetje...

— Bil je precej bister fant in čutil se je globoko užaljenega.

Prav tako užaljenega sem se čutil tudi jaz.

In že naslednjega dne smo o tej dami govorili precej na glas, ne oziraje se na nikogar. Luoto je samo godrnjal in nas opozarjal: — Opreznejše, otroci moji! Ne pozabite, da ste vojaki in da ste vezani na disciplino! — No tega nismo pozabili, a mnogi od nas, pošteno rečeno, skoraj vsi smo postali gluhi in slepi. Kmetje so zelo spretno izkoristili to našo gluhost in slepoto in so zmagali. Zelo lepo so se obnašali in svetlolaska bi se bila marsikaj lahko naučila od njih.

Ko smo odhajali od tam kamor smo bili prišli z namenom, da bomo prelivali kri, so bili mnogi od nas okrašeni s cvetjem. Ko smo odhajali, nas niso več obmetavali s kamenjem in opekami, marveč s cvetjem. Mislim, da smo to tudi zaslužili. Neprijazen sprejem se lahko pozabi, če je slovo lepo.

Stavkovno gibanje v Belgiji zajema vedno večji obseg

Belgijski delavci že več tednov vodijo težko borbo proti reakcionarni vladi, ki je sklenila, da uvede varčevalni režim, ki je v prvi vrsti naperjen proti interesom delavskih množic.

Ze več tednov so po vsej Belgiji stavke, v katere so poslegli ne le delavci temveč tudi uradniki in drugi proizvajalni sloji. Kljub vsem mogočim poskusom reakcionarnih in vladnih krogov da bi ohromeli upravičeno horbo delavcev in tistih, ki s to borbo izražajo svojo solidarnost, se stavkovno gibanje, do trenutka, ko to pišemo vedno bolj širi in krepi.

Levičarske sile so zahtevale, naj vlada umakne svoj zakonski predlog o varčevanju, toda ta te zahteve ni hotela sprejeti in je zakon predložila poslanski zbornici v odobritev. Sedaj bi ga moral potrditi še senat.

Vlada torej noče popustiti. Toda sindikati in vse levičarske sile so odločene, da boj nadaljujejo. Tik pred glasovanjem zakonu v poslanski zbornici so socialisti postavili predlog, naj bi se glasovanje odgodelo in naj bi se sklicalo konferenca «dobre volje», katere naj bi se udeležili politični voditelji in se sporazumeli o prenehanju stavk. Toda tudi ta predlog je reakcionarna vlada trmasto zavrnila.

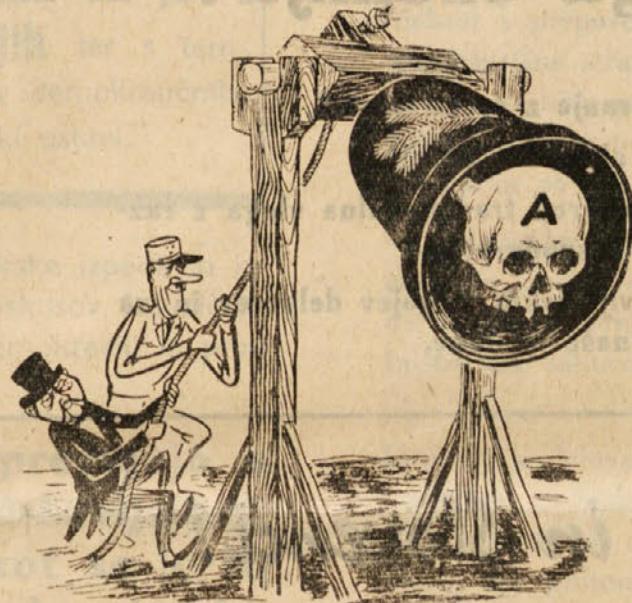
Pretekli teden je bilo v Seint-Gervaisu zborovanje socialističnih poslancev, senatorjev, deželnih svetovalec in županov iz vse valonske dežele. Na zborovanju je bilo sklenjeno, da se skliče skupščina zakonitih in izvoljenih predstavnikov valonskega ljudstva. Na zborovanju so sprejeli tudi sklep, da bodo

za valonsko deželo zahtevali pravico, da sama odloča o svojih zadevah in da sama izbira poti svojega socialnega in gospodarskega razvoja.

Kot vidimo zajema borba belgijskih delavcev vedno širši razvoj. Reakcionarna vlada, ki jo vodijo kolonialisti, ki so krivi toliko gorja tudi v Kongu, zanje to kar je sejala.

ZASEDANJE CK KP SZ

Pretekli teden je bilo v Moskvi zasedanje Centralnega komiteja KP SZ. Na njem so v glavnem razpravljali o vprašanjih kmetijstva, so pa seveda obravnavali tudi o drugih važnih in perečih vprašanjih.

Medtem ko velesile ki imajo jedrsko orožje ne delajo več poskusov, za kar je dala pobudo Sovjetska zveza, so francoski kolonialisti izvedli nov poskus v Sahari. Proti temu je protestiral ves miroljubni svet

Volilni poraz jih še vedno boli...

Demokristjani se nikakor ne morejo sprijazniti s porazom, ki so ga doživeli v občini Devin-Nabrežina. Ne morejo se, torej, prijazniti z dejstvom, da so se izjalovili vsi njihovi «veliki načerti» v tej občini.

Kakšni so bili ti načerti je znana stvar. Dejstvo, da se je sam dolgoletni tržaški občinski odbornik Rinaldini odpovedal dosedanemu mestu v tržaški občinski upravi, v upanju ali, morda, celo prepričanju da si bo kot župan devinsko-nabrežinske občine, končno lahko nadel trobarvno pentljo, nam jasno potrjuje, da so bili njihovi načerti zares veliki in upi še večji. Toda večina devinsko-nabrežinskih občanov, lahko rečemo vsi avtentični devinsko-nabrežinski občani, se z načerti Krščanske demokracije niso strinjali, zato so glasovali proti njim. Rinaldini, eden izmed najvidnejših predstavnikov Krščanske demokracije v tržaški mestni upravi, se mora sedaj zadovoljiti s tem, da sedi kot navadni svetovalec v devinsko-nabrežinskem občinskem svetu.

Ne smemo pozabiti niti tega, da se z njegovo kandidaturom za župansko stolico v tamkajšnji občini niso v celoti strinjali niti pristaši krščansko-demokratske stranke, saj so mu od-

dali le malo preferenčnih glasov in je šele tretji v lestvici svetovalec te stranke.

Toda uvodoma smo napisali ugotovitev, da se demokristjani ne morejo sprijazniti s porazom, ki so ga doživeli v devinsko-nabrežinski občini. Da je tako nam potrjuje med drugim tudi sam tajnik demokristjanske stranke Belci, ko piše v uvodnem članku, glasila Krščanske demokracije «La Proba». Potem, ko je Belci analiziral volilne izide, skuša dajati nekakšne nauke slovenskim volivcem, zlasti tistim, ki se ne prištejajo med levičarje, katere on imenuje «sloveni demokraciji». Med drugim poudarja, da so ti «sloveni demokraciji» napravili velik korak nazaj ter da so s svojim glasom podprli komunizem. Nadalje podčrtuje, da borbe proti komunizmu ni mogoče voditi samo z ideološkimi izjavami temveč predvsem s konkretnimi dejanji. Zaman je, tako pravi Belci, proglašati se za antimarksiste in istočasno neposredno podpirati taktike marksizma.

Pri vsem tem je vsekakor še nekaj zelo jasno razvidno. KD se na noben način ne more sprijazniti z dejstvom, da «sloveni demokraciji» niso nasledili njihovim vabam in da so ravnali povsem trezno, ko so se od-

Alžirsko ljudstvo je izreklo svojo voljo z bojem za svobodo

Teror francoskih kolonialistov v Alžiriji se še vedno nadaljuje. Toda ves demokratični in svobodoljubni svet je solidaren z junaškim alžirskim ljudstvom, ki se že toliko let tako vztrajno in odločno bori za svojo svobodo in neodvisnost.

Pariška degolistična vlada je, kot je znano, prejšnji teden izvedla tragikomedijo, ki se imenuje referendum o alžirskem vprašanju. Krogi, ki podpirajo to vlado so sicer na vse pretege opevali zmago, ki naj bi jo bila odnesla pariška vlada na tem referendumu. Kot je znano se je 15 milijonov Francozov izreklo za degolistično politiko v Alžiriji, 5 milijonov se je izreklo proti njej; okrog 6 milijonov francoskih državljanov pa se je vzdržalo vsakega glasovanja. Toda ako pomi-

slimo, kakšno je bilo ozračje, v katerem se je vršil referendum, potem ni več nobenega dvoma da velja ugotovitev, ki jo podčrtujemo v začetku tega odstavka, namreč, da je bil referendum dejanska tragikomedija in to tem bolj, ako pomislimo, da je bilo mobiliziranih 800 tisoč francoskih vojakov za ta referendum. Prav tako velja ugotovitev, da so glasovi, ki so bili oddani za degolistično politiko v dobronameri bili izrečeni za tako politiko, ki naj reši, enkrat za vselej, takojmenovano alžirsko vprašanje in naj se preneha nesmiselno in pogubonosno klanje, ki se že toliko let z vso surovostjo in nebrzdanoostjo odigrava v tej nesrečni deželi.

Na predvečer referenduma je delegacija Alžirkega narodno-osvobodilnega gibanja v Rimu objavila izjavo, v kateri je bilo rečeno, da je gibanje pozvalo svoje pristaše, naj se vzdržijo in naj ne izrečejo mnenja o politiki francoske vlade, ker je referendum francoska notranja zadeva in se, torej, ne more tiskati devetih milijonov Alžircev, ki so v šestih letih osvobodilnega boja in revolucije že povedali svoje pravo mnenje in manifestirali svojo voljo. Edini pravi in veljavni glas, tako je bilo podčrtano v izjavi, bo glas na referendumu za samoodločbo in sicer tedaj, ko bodo Alžirci lahko svobodno in suvereno izpovedali svojo voljo o bodočnosti svoje dežele in to v ozračju miru ter sporazuma med vsemi stranmi.

Alžirska komunistična partija je ob priliki referenduma objavila posebno resolucijo, v kateri je med drugim podčrtano, da je treba okrepiti boj za osvoboditev dežele, izboljšati politično izgradnjo borec in ljudskih množic ter povečati napore za nevtralizacijo Evropejcev, ki prebivajo v Alžiriji ali jih celo pridobiti za osvobodilno gibanje.

V omenjenem dokumentu alžirske KP je nadalje podčrtano, da se v bodoče ne sme več poudarjati problemov evropske narodne manjšine, ki je danes činitelj, ki koristi kolonialistom. «Alžirski patrioti bodo v svoji domovini povečali napore za to, da se kolonialistom odvzame «alibi», ki ga tako napihujejo. Samo svoboda Alžirija bo zaščitila zakonite pravice Evropejcev, dočim jih kolonializem tira na pot pogube.»

Zahteve po izpustitvi Lumumbe

Po vesteh, ki prihajajo iz Konga, se Lumumbi naklonjene sile vedno bolj krepijo. Po teh vesteh, naj bi se v Leopoldvillu pripravljali na velike demonstracije, na katerih bodo zahtevali izpust predsednika zakonite kongoške vlade Lumumbe.

Pristaši Lumumbe so izjavili, da je tudi del vojne garnizije v Leopoldvillu na njihovi strani in da so funkcionarji varnostne službe izrazili Mobutujevemu komisarjem mnenje, da bi izpustitev Lumumbe na svobodo, lahko preprečila prelivanje krvi in hude neredne v deželi.

VPIŠITE SE V KOMUNISTIČNO PARTIJO

**Delavci, demokrati,
žene in mladina
Tržaškega ozemlja!**

- Za mir in sodelovanje z vsemi narodi,
- za demokratično obnovo v deželi,
- za to, da se Trstu vrne tradicionalna vloga z razvojem njegovega gospodarstva,
- za izboljšanje življenjskih pogojev delavcev in za boljšo bodočnost naše mladine,

Slovenke in Slovenci!

Leta so minila in še vedno so vprašanja vaše narodne enakopravnosti ostala nerešena. Vlada, ki se je z mednarodno veljavnim sporazumom obvezala, da bo napravila konce krivicam, ki se nam že desetletja godijo, noče niti za korak stopiti k spoštovanju republiške ustave in spomenice o sporazumu. Pred oblastmi, pred državno birokracijo, pred sodišči, pred občinskimi in pokrajinskimi ustanovami ste še vedno smatrani kot nižjerodeci. Vaš jezik, vaša narodnost, vaše gospodarske, socialne, politične in kulturne težnje so prezirani, omalovaževani, teptani. Vaš narodni obstoj in razvoj sta zaradi politike Krščanske demokracije in njenih zaveznikov v stalni nevarnosti. Podpora demokristjanskih krogov k proti vam naperjenim nacionalističnim in fašističnim izbruhom in poskusom predstavlja najboljšo oznako za politiko sedanjega režima do demokratičnih pravic narodnih manjšin.

Zaradi vsega tega je jasno, da se slovenska etnična skupnost mora brniti, istočasno pa voditi politiko demokratičnega razvoja. Stvarnost, v kateri živimo, nas prepričuje, da nismo osamljeni in nebogljeni. Obstajajo sile, ki se lahko v okviru vsedravnne borbe za izboljšanje razmer v Italiji zavzamejo tudi za naše pravice, za našo enakopravnost. Te sile naraščajo in postajajo danes odločujoči faktor v javnem življenju države. V ospredju teh sil je Komunistična partija Italije, ki letos slavi 40. obletnico svojega obstoja.

KPI ima med svojimi ustanovitelji in voditelji tudi Slovence: Srebrnič, Regent, Pertot, Rovani, Gojak, Tomažič, Kolarič, Malalan in tisoči drugih so najsvetlejši liki ljudi, ki so se v vrstah KPI vedno borili za socialne in politične pravice delovnih ljudi in obenem za rešitev slovenskih ljudi izpod fašistične tiranije, za narodno enakopravnost.

Komunistična partija je bila vedno na tej zemlji edina mešano slovensko-italijanska stranka, ki je na podlagi bratstva med narodi in proletarskega internacionalizma znala združiti slovenske in italijanske množice za skupne cilje in mobilizirati italijanske demokrate v obrambi slovenskih narodnih pravic.

40 let njenega obstoja in njenih borb so najboljšo jamstvo tudi za Slovence, da se ne bo nehal pravičen boj, dokler se ne doseže cilj popolne enakopravnosti slovenske etnične skupnosti v mejah Italijanske republike.

Prav zato, ker je slovensko-italijanska stranka, predstavlja KPI edino najdoslednejšo silo, ki nam lahko zajamči bodočnost in nam nudi tisto moč, brez katere bi nas reakcionarne sile pogubile. Za vse, kar smo doslej dosegli, se imamo zahvaliti prav naši borbi v vrstah KPI in njeni pomoči.

Slovenci, ki so člani te stranke, mislijo, da bo naša borba še učinkovitejša, če bomo pomnožili število organiziranih komunistov slovenske narodnosti v vrstah KPI. Zato kličejo še druge Slovence: delavce, kmete, obrtnike, trgovce, izobražence, študente, mladince, žene, delovne ljudi na splošno, naj vstopijo v KPI, naj postanejo aktivni borci za socialne, gospodarske, politične, narodne pravice vsega ljudstva in slovenskega ljudstva še posebej.

PARTITO COMUNISTA ITALIANO

- za zagotovitev učinkovite obrambe narodnih pravic Slovencev,
- za socializem, ki je danes odločilna sila v svetu,

**Pristopite v vrste K.P.I.
Vpišite se v partijo delovnih ljudi
Slovencev in Italijanov!**

Z vpisom v Komunistično partijo Italije boste na najlepši način proslavili 40-letnico njene ustanovitve.